

Ontwerpbegroting 2024

Vastgesteld door het dagelijks bestuur op 12 april 2023

Inhoud

I	ALGEMENE DOELSTELLINGEN EN ONTWIKKELINGEN	3
1.	Inleiding	3
2.	Visie, missie en kernwaarden	3
3.	Bestuur	3
4.	Planvorming	4
5.	Ontwikkelingen	6
6.	Financiële uitgangspunten van de begroting 2024	13
II	KRITISCHE PRESTATIE-INDICATOREN.....	15
1.	Algemene kentallen	15
2.	Vergunningen en meldingen.....	16
3.	Toezicht en handhaving	16
III	FINANCIËN	18
1.	Algemeen	18
2.	Baten	19
3.	Lasten.....	20
4.	Reserves	22
IV	PARAGRAFEN.....	24
1.	Inleiding	24
2.	Weerstandvermogen en risicobeheersing	25
3.	Onderhoud kapitaalgoederen	29
4.	Financiering	31
4.1	Algemene ontwikkelingen	31
4.2	Risicobeheer	31
4.3	Renterisicobeheer	31
4.4	Kasgeldlimiet.....	31
4.5	Renterisico norm	32
4.6	Relatiebeheer.....	32
4.7	Leningenportefeuille.....	32
4.8	Schatkistbankieren.....	32
5.	Bedrijfsvoering.....	34
5.1	Personeel & Organisatie	34

5.2	Data ambitie	36
5.3	Communicatie	38
5.4	Huisvesting	39
5.5	Interne beheersing	39
V	BIJLAGEN	42
Bijlage 1	Omzet 2023 en 2024	42
Bijlage 2	Informatie voor verbonden partijen	44
Bijlage 3	Balans meerjarig	45
Bijlage 4	Begroting 2024 Structureel en incidenteel	47

I ALGEMENE DOELSTELLINGEN EN ONTWIKKELINGEN

1. Inleiding

De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH) bestaat sinds 2011. De gemeenten in Zuid-Holland Zuid en de provincie Zuid-Holland bundelen sindsdien hun krachten bij de uitvoering van omgevingstaken. Het gaat om de vergunningen, toezicht en handhaving én de inhoudelijke expertise die nodig is om deze taken goed uit te kunnen voeren en gemeenten en provincie te kunnen adviseren bij hun ambities en plannen in de leefomgeving.

OZH werkt continu het verder verbeteren van de kwaliteit van zijn dienstverlening. Extra aandacht is er voor de relatie met de bestuurlijke en ambtelijke opdrachtgevers en de professionaliteit van de bedrijfsvoering.

2. Visie, missie en kernwaarden

“De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid draagt bij aan een veilige, gezonde, duurzame en leefbare omgeving.”

“OZH voert omgevingstaken uit voor de provincie Zuid-Holland en de gemeenten in Zuid-Holland Zuid. OZH verleent vergunningen, houdt toezicht, handhaaft waar nodig en handelt klachten af. Specialisten op het gebied van lucht, geluid, bodem en externe veiligheid ondersteunen bij het opstellen van ruimtelijke plannen. Ook houdt OZH toezicht op natuurgebieden in de provincie. OZH voert deze taken efficiënt en met kennis van het gebied uit en draagt daarmee bij aan een veilige, gezonde, duurzame en leefbare omgeving.”

“OZH creëert samen met de gemeenten en de provincie een veilige, gezonde, duurzame en economische vitale leefomgeving voor inwoners en bedrijven. De medewerkers van OZH doen dat op een transparante, oplossingsgerichte, efficiënte wijze, met kennis van het gebied. De focus ligt daarbij op het leveren van een concrete bijdrage aan maatschappelijk gewenste ontwikkelingen. OZH biedt daarvoor een professionele werkomgeving, geeft ruimte aan de eigen ontwikkeling en stimuleert integraal denken en handelen.”

3. Bestuur

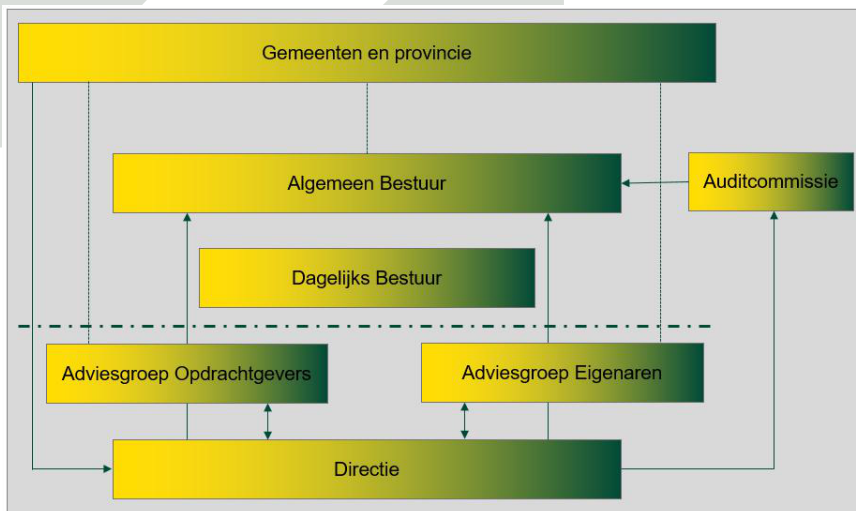
OZH is een gemeenschappelijke regeling. De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het beheer van de dienst en de algemene kwaliteit van werken ligt bij het dagelijks bestuur (DB). De gemeenten en de provincie zijn individueel opdrachtgever van OZH en zijn ook elk voor zich bestuurlijk verantwoordelijk voor het uitvoeringsbeleid van de taken die OZH voor hen uitvoert. Het opdrachtgeverschap voor regionale taken en programma's en de zorg voor een uniform uitvoeringsbeleid ligt bij het algemeen bestuur (AB).

Naast het DB en AB heeft OZH een auditcommissie. Deze bestaat uit 3 leden van het AB, die geen DB-leden zijn. Deze commissie adviseert het AB over financiële zaken en bedrijfsvoeringaspecten, in het bijzonder over de gang van zaken rond beleid en de financiële zaken die ermee samenhangen (planning en controlcyclus). De auditcommissie richt zich op alle activiteiten die van belang zijn voor een adequate beheersing van OZH op het

gebied van rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid ten aanzien van de kaderstellende en controlerende verantwoordelijkheid van het AB.

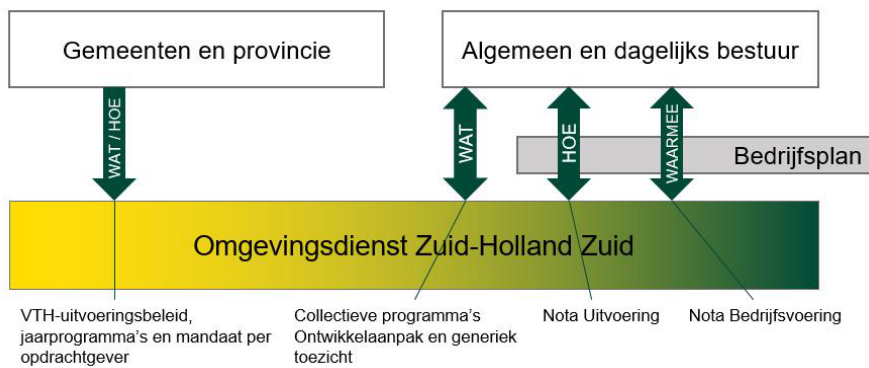
De directeur van OZHZ legt over het functioneren van de dienst verantwoording af aan het DB. Bij de voorbereiding van de vergaderingen van DB en AB adviseren twee adviesgroepen de directie:

- Vanuit de collectieve opdrachtgeversrol: de Adviesgroep Opdrachtgevers (AGO).
- Vanuit de eigenaarsrol: de Adviesgroep Eigenaren (AGE).

4. Planvorming

Het AB is zowel collectief eigenaar als collectief opdrachtgever. OZHZ werkt met vier vormen van plannen.

1. *Individuele jaarprogramma's gemeenten en provincie*

De opdrachten voor OZHZ (wat) staan in de individuele jaarprogramma's per gemeente en provincie.

2. *Ontwikkelaanpak 2022 - 2025*

OZHZ en zijn opdrachtgevers zien daarnaast in de maatschappelijke opgaven van de gemeenten en provincie in de komende periode belangrijke kansen en uitdagingen. Deze opgaven zijn van zo'n omvang en belang dat gekozen is voor een programmatische, doelgerichte aanpak. Voor 2022 tot en met 2025 heeft OZHZ meerdere programmalijnen, die aansluiten op wat de regio het hardst nodig heeft, wat op rijksniveau speelt en die passen in de huidige collegeprogramma's. Deze aanpak kent met ingang van 2023 4 programma's:

- Werken met de Omgevingswet.
- Toekomstgerichte gebiedsontwikkeling.
- Samen meer grip op milieuschade.
- Beter benutten van data.

De programma's geven een vervolg aan het Regieplan 2019 - 2021. De ontwikkelaanpak werkt met jaarschijven. Dit maakt een meerjarige aanpak mogelijk. We behouden daarmee ook flexibiliteit (en dus ook budgetruimte) om in te spelen op actuele opgaven.

3. *Nota Uitvoering*

De wijze waarop de dienst inhoudelijk de taken uitvoert (hoe) is primair vastgelegd in het uitvoeringsbeleid van de gemeenten en provincie. In 2018 stelde elke gemeente hiervoor de *Nota VTH-beleid gemeentelijke taken Zuid-Holland Zuid 2018 – 2022* vast voor in elk geval de taken die OZHZ voor de gemeente uitvoert. In een aantal gevallen gebeurde dit ook voor de omgevingstaken die de gemeente zelf uitvoert. Voor provinciale taken werkt OZHZ aan de hand van de (tot 1 januari 2024 verlengde) provinciale *Nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2018-2021*. Alle gemeenten en de provincie passen bovendien de *Landelijke Handhavingstrategie* toe voor de taken die OZHZ voor hen uitvoert. Genoemde beleidsdocumenten zullen in de loop van 2023 worden geactualiseerd met het oog op inwerkingtreding van de Omgevingswet. Vanwege de overgang van bodemtaken van provincie naar gemeenten zal een regionaal uitvoeringsniveau voor deze taken worden opgesteld.

Het bestuur van OZHZ is zelf niet bevoegd om uitvoeringsbeleid vast te stellen voor de uitvoering van de VTH-taken. De Nota Uitvoering vat samen met welke beleidskaders van gemeenten en provincie OZHZ de opgedragen VTH-taken uitvoert. OZHZ actualiseert de Nota Uitvoering in 2024.

4. *Nota Bedrijfsvoering*

De Nota Bedrijfsvoering geeft de meerjarige kaders voor de bedrijfsvoering. Op grond van deze kaders kan OZHZ de organisatie verder inrichten. Daarmee wordt een effectieve en efficiënte uitvoering van de taken structureel geborgd. Anderzijds maken de kaders het mogelijk om adequaat in te spelen op de uitdagingen van de toekomst. Tot slot biedt de nota duidelijkheid over de afspraken die OZHZ individueel kan maken met de opdrachtgevers. De nota is in 2021 geactualiseerd en bestuurlijk vastgesteld voor de periode 2022-2026. In de loop van 2023 zal OZHZ een voorstel tot aanpassing van het financieringsmodel voorleggen aan het bestuur.

5. Ontwikkelingen

Maatschappelijke en economische ontwikkelingen hebben een groot effect op de fysieke leefomgeving. Zij zijn een belangrijk ingrediënt voor de keuzes en afwegingen bij gemeenten en provincie. Denk aan opgaven en ambities over woningbouw, klimaat, stikstof, energie en veiligheid. Deze zorgen voor een grote druk op de fysieke leefomgeving.

OZHZ faciliteert zijn opdrachtgevers bij hun afwegingen in de fysieke leefomgeving

Gemeenten en provincie moeten de verschillende belangen zorgvuldig afwegen. Met expertise op het gebied van lucht, geluid, bodem, externe veiligheid en duurzaamheid is OZHZ de aangewezen partij om bij deze afwegingen te faciliteren. De rapporten van de Commissie Van Aartsen, de Algemene Rekenkamer en (op provinciaal niveau) Twynstra Gudde benadrukken het belang van een robuuste en bestuurlijk goed verankerde omgevingsdienst. Het Rijk stelt hiervoor in 2023 tijdelijk extra middelen beschikbaar. Er is nog geen zicht op of deze middelen ook na 2023 beschikbaar worden gesteld.

Nieuwe rolverdeling tussen overheid, inwoners en ondernemers

Nieuwe wet- en regelgeving leidt tot een andere rolverdeling tussen overheid, inwoners en ondernemers. Belangrijk voorbeeld is de Omgevingswet. OZHZ bereidt zich samen met de gemeenten, provincie en andere partners voor op de inwerkingtreding van deze wet per 1 januari 2024. Op dat moment verschuift ook het bevoegde gezag voor een groot deel van de bodemtaken van provincie naar gemeenten. Met de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (de Wkb) gaat de markt een deel van het bouwtoezicht uitvoeren maar blijft de overheid verantwoordelijk voor het totale systeem van toezicht.

Ook het toezicht op de energiebesparing krijgt een belangrijke impuls door een sterkere wettelijke verankering en subsidie van het Rijk. Tot slot vraagt de Wet open overheid om meer transparantie door het digitaal beschikbaar stellen van onder meer vergunningen en handhavingsbeschikkingen.

Fundamentele herziening van de bedrijfsvoering van OZHZ

Net als gemeenten en provincie staat OZHZ voor grote bestuurlijke en maatschappelijke opgaven. Het werk wordt complexer en er vindt een verdere digitalisering plaats van processen. De financieel economische omstandigheden zijn daarbij verre van ideaal. De hoge inflatie en grote krapte op de arbeidsmarkt leggen een grote druk op onze bedrijfsvoering, en daarmee op de opgaven waarvoor OZHZ ook in 2024 aan de lat staat.

OZHZ start daarom een fundamentele herziening op de bedrijfsvoering. In de loop van 2023 agendeert de directie voorstellen hiertoe in het bestuur.

Wat zijn de ontwikkelingen en opgaven waar we voor staan?

Als belangrijkste ontwikkelingen en opgaven kunnen worden genoemd:

- a) De kwaliteitsimpuls voor vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- b) De Omgevingswet.

- c) Overdracht van bodemtaken van provincie naar gemeenten.
- d) De uitvoering van VTH-taken rondom de Zeer Zorgwekkende Stoffen.
- e) De uitvoering van de Energie-agenda.
- f) De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.
- g) De stikstofproblematiek
- h) Uitdagingen in de bedrijfsvoering van OZHZ.

OZHZ stuurde de gemeenten en provincie in maart 2023 al een uitwerking van deze ontwikkelingen en opgaven. Deze Voorjaarsbrief bevatte zowel een regiobrede uitwerking als (waar mogelijk of van toepassing) een uitwerking per individuele opdrachtgever.

Ad a) De kwaliteitsimpuls voor vergunningverlening, toezicht en handhaving

De kwaliteit van de VTH-taken door omgevingsdiensten vraagt een extra impuls. Dit blijkt uit onderzoeken van de commissie Van Aartsen (verbeteringen totale VTH-systeem), de Algemene Rekenkamer (kwaliteit van de data), de Strategische Milieukamer (Dreigingsbeeld milieucriminaliteit) en de provincie Zuid-Holland (verkenning maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven van gemeenten en provincie; het rapport van Twynstra Gudde). OZHZ werkt samen met andere omgevingsdiensten binnen en buiten Zuid-Holland en ketenpartners aan de verdere ontwikkeling.

Het traject in Zuid-Holland is in 2022 gestart en door de besturen van de 5 omgevingsdiensten geaccordeerd. De directeuren hebben besloten om een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen voor drie hoofdthema's: de opbouw van kennis en deskundigheid, arbeidsmarktcommunicatie en werving en het versterken van de digitale informatievoorziening in de keten. De uitvoering van deze opdracht gebeurt parallel aan de landelijke ontwikkelingen in het kader van het Interbestuurlijk Programma (IBP) Versterking VTH die zoveel mogelijk worden meegenomen bij de uitvoering van de opdracht. De projecten waaraan OZHZ deelneemt worden grotendeels ook gefinancierd vanuit de landelijke SPUK-subsidie die aan het IBP verbonden is.

Het IBP bestaat uit 6 pijlers die zich richten op de robuuste financiering van omgevingsdiensten, verbetering van de bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving, informatie-uitwisseling en datakwaliteit, kennisinfrastructuur en arbeidsmarkt, onafhankelijke uitvoering van toezicht en handhaving, en monitoring van de kwaliteit van het milieutoezicht.

OZHZ speelt met de Ontwikkelaanpak 2022 – 2025 al in op de ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving en de benodigde kwaliteitsimpuls. De Ontwikkelaanpak stelt OZHZ ook in staat nieuwe producten te ontwikkelen vooruitlopend op nieuwe wetgeving of maatschappelijke ontwikkelingen waarmee gemeenten en provincie te maken krijgen. De Ontwikkelaanpak omvat de volgende meerjarige programmalijnen:

Samen meer grip op milieuschade

OZHZ versterkt de VTH-aanpak door samenwerking, data-analyse en het vergroten van kennis. OZHZ heeft met name de specifieke grond- en afvalbedrijven in de regio in beeld en werkt aan een verder inzicht in regio-overschrijdende ketens en netwerken. De aanpak richt zich op het versterken van de samenwerking, het uitwisselen van informatie met ketenpartners en het verder ontwikkelen van kennis en vaardigheden van medewerkers.

Toekomstgerichte gebiedsontwikkeling

OZHZ helpt bij klimaat-, energie- en circulaire vraagstukken. OZHZ ondersteunt gemeenten en provincie bij hun ambities en investeert in deskundigheid, netwerkrelaties en de datakwaliteit.

Het werken met de Omgevingswet

OZHZ bereidt zich, samen met gemeenten, provincie en ketenpartners, voor op de Omgevingswet.

Het beter benutten van data

OZHZ verhoogt de kwaliteit van het dagelijkse werk. De aanpak richt zich op de datakwaliteit, geoinformatie, het robotiseren van processen en de datavaardigheid van medewerkers. OZHZ investeert in technieken die op de markt komen om effectief en efficiënt te blijven samenwerken.

Ad b) De Omgevingswet

De Omgevingswet treedt per 1 januari 2024 in werking. De Omgevingswet vraagt om een integrale benadering van omgevingsplannen en vergunningen, waarbij aspecten als geluid, lucht, bodem, circulariteit, energie en natuur worden betrokken. OZHZ levert deze disciplines en voert de integrale advisering uit. OZHZ werkt daarbij nauw samen met de Veiligheidsregio en de dienst Gezondheid en Jeugd.

Met het programma Omgevingswet bereidt OZHZ de implementatie voor. Het gaat om het aanpassen van systemen en processen, het maken van afspraken met de opdrachtgevers, het ontwikkelen van verdiepende kennis en het opdoen van eerste pilot ervaringen. In 2023 treffen wij de laatste voorbereidingen. Het gaat onder meer om pilots met omgevingstafels en het maken van en definitieve werkafspraken in het jaarprogramma 2024, inclusief financiële vertaling.

Een aantal inhoudelijke onderwerpen vraagt om nadere uitwerking. Het gaat om de rol van gemeenten in de natuurwetgeving, de verplichting om geluidbrondata aan te leveren, lichthinder en het monitoren van luchtkwaliteit in aandachtsgebieden. De financiële effecten zijn relatief gering. Hierover gaat OZHZ met de opdrachtgevers in gesprek bij het opstellen van het jaarprogramma.

Ad c) De overgang van bodemtaken van provincie naar gemeenten

Onder de Omgevingswet gaat het bevoegd gezag voor bodemsaneringstaken grotendeels over van de provincie naar de gemeenten. De lopende saneringen, nazorgtrajecten en grondwater blijven onder het bevoegd gezag van de provincie vallen. De omvang van de bijbehorende rijksmiddelen is nog onzeker. Er komen vooralsnog geen extra middelen in het gemeentefonds voor de apparaatskosten. Het Rijk gaat de kosten monitoren. Vanwege deze overgang voert OZHZ in 2023 en 2024 pilots uit om ervaring op te doen bij het uitvoeren van deze taken volgens een risicogerichte benadering: het zogeheten Regionaal UitvoeringsNiveau (RUN) voor bodemtaken. Op grond van het definitieve RUN-bodem stelt OZHZ in 2024 een definitieve raming op van de benodigde middelen. Deze krijgt een vertaling in de individuele jaarprogramma's van de gemeenten en in de begroting 2025. Tot het moment van de overgang van het bevoegde gezag blijven de budgetten bij de provincie Zuid-Holland.

De huidige bodemkwaliteitskaart en het lokale bodembeleid (Bodembeheernota 2010) zijn meer dan 10 jaar oud. De Omgevingswet, grenswaarden voor PFAS, de advieswaarden voor lood, de Wet Basis Registratie Ondergrond en het RUN-Bodem geven aanleiding om het lokale beleid te vernieuwen. Dit krijgt uitwerking in een bodembeheernota voor elke deelnemer. De gemeente Dordrecht is bereid hierin het voortouw te nemen.

Ad d) De uitvoering van VTH-taken rondom de Zeer Zorgwekkende Stoffen

Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zijn voor mens en milieu gevaarlijke stoffen. Negatieve effecten kunnen zich zowel op korte als op lange termijn voordoen. Voor ZZS is daarom terecht veel maatschappelijke aandacht. Denk bijvoorbeeld aan PFOA-lozingen van Chemours of - buiten ons beheersgebied - de (lucht)emissies van het bedrijf Tata Steel.

Veel stoffen en bronnen maken ZZS tot een ingewikkeld vraagstuk. Dit neemt niet weg dat bedrijven moeten inventariseren welke ZZS zij gebruiken. Deze inventarisatie vraagt vervolgens om actie van het bedrijf om emissie naar het milieu te voorkomen. OZHZ investeert op het thema ZZS. Zo zijn de (milieu)vergunningen van grotere afvalverwerkers op het thema ZZS aangepast. Ook beoordeelt OZHZ de door deze bedrijven uitgevoerde inventarisaties en voorgestelde maatregelen.

OZHZ zet de komende tijd in op een aantal prioritaire branches. Daarnaast worden softwareapplicaties getest waarmee efficiënt informatie over ZZS kan worden ontsloten. OZHZ past deze inzet zoveel mogelijk in binnen de geraamde jaarprogramma's van de opdrachtgevers. Het Bestuurlijk Omgevingsberaad geeft daarnaast de ZZS een prominente plek in het Impulsprogramma Omgevingsveiligheid.

Ad e) De uitvoering van de Energie-agenda

De energiebesparingsplicht houdt in dat bedrijven en instellingen alle energiebesparende maatregelen moeten uitvoeren met een terugverdientijd van vijf jaar of minder. Via de informatieplicht rapporteren zij over de genomen energiebesparende maatregelen. De gemeentelijke besparingsdoelen liggen vast in de Regionale Energiestrategieën (RES'en). De gemeenten en provincies zijn het bevoegde gezag, en daarmee ook belast met het toezicht en de handhaving van deze verplichtingen. Sinds 2021 voert OZHZ deze taken uit voor alle opdrachtgevers in een collectieve aanpak: de E-agenda. De E-agenda bestaat uit toezicht op de verplichtingen voor bedrijven tot energiebesparing én het stimuleren van bedrijven tot actie in de energietransitie. De aanpak is een slimme combinatie van zowel toezicht als het stimuleren om zo efficiënt mogelijk naar de energiedoelen toe te werken.

Per 1 juli 2023 wordt het toezicht en de handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht opgenomen in het verplichte basistakenpakket van de omgevingsdiensten. Het toezicht op energiebesparing is daarmee een structurele taak geworden. OZHZ is daarom in gesprek met de opdrachtgevers om de financiering van deze taak ook structureel te maken. Financiering op incidentele basis maakt ons afhankelijk van externe inhuurkrachten. Dit maakt de inzet kwetsbaar en kostbaarder. Per 2023 komt daar voor enkele opdrachtgevers ook de uitvoering van het toezicht en handhaving op energielabel C voor kantoorgebouwen bij, een verplichting op grond van de bouwregelgeving.

Om de energiebesparingsdoelstelling kracht bij te zetten stelt het rijk € 56 mln. beschikbaar in een SPUK-subsidie, voor additioneel toezicht op energiebesparing. De subsidie is niet voor huidige werkzaamheden en mag

geen huidige budgetten vervangen. Voor OZHZ gaat het om € 270.000 per jaar in 2023 en 2024 en € 210.000 per jaar in 2025 en 2026. Aan de subsidie zijn diverse voorwaarden gesteld, waaronder het aannemen van minimaal 1 vaste fte. Ook is vastgelegd dat 70% van het budget moet worden besteed aan toezicht. De overige 30% mag worden besteed aan opleiding, overhead en stimulering.

OZHZ zal de huidige E-agenda herijken en uitbreiden, omdat de energiebesparingsplicht per 1 januari 2023 is uitgebreid en aangescherpt en er meer bedrijven onder gaan vallen die OZHZ gaat controleren op dit aspect. De subsidie is daarom vooral bestemd om de controles op deze extra bedrijven te financieren.

Ad f) De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

Gelijktijdig met de Omgevingswet treedt naar verwachting in 2024 de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. In de eerste jaren gaat het alleen om relatief eenvoudige bouwwerken (gevolgklasse 1). Doel van de wet is het verbeteren van de bouwkwaliiteit en het versnellen van procedures, door inschakeling van private kwaliteitsborgers.

Door de Wkb verandert de rol van gemeenten tijdens het bouwproces. Er komt meer nadruk te liggen op toezicht en minder op het toetsen van aanvragen. Het bevoegd gezag verleent nog vergunning voor de ruimtelijke aspecten. Voor de bouwtechnische aspecten ontvangt het bevoegd gezag een melding van de initiatiefnemer. Gezien de prioriteitsstelling in de huidige vergunningverlening is er vooralsnog (gevolgklasse 1) een beperkt effect op de tijdsbesteding van OZHZ. Het werk bij toezicht neemt als gevolg van de Wkb toe omdat OZHZ nu ook voor bouwprojecten waar wij onder het huidige beleid geen toezicht houden nu wel meldingen ontvangen die verwerkt moeten worden.

Naar verwachting leidt de Wkb tot lagere legesinkomsten voor de gemeenten. Dit is ook afhankelijk van de inhoud van de legesverordening. Hier tegenover staat dat er wel leges geheven mogen worden op aanvragen voor milieuvergunningen.

Het financiële effect van de Wkb hangt samen met de beleidskeuzes die de gemeente maakt over de uitvoering van de Wkb en de inrichting van uw legesverordening. Op basis van de uitgangspunten van de wet en de inrichting van het stelsel, neemt de inzet vanuit OZHZ toe. Het exacte effect op de kengetallen monitort OZHZ na inwerkingtreding van de Wkb in de praktijk. Op basis daarvan stelt OZHZ de raming voor 2025 op.

Ad g) De stikstofproblematiek

In Nederland komt er te veel stikstof in het water en de bodem terecht. Dit is schadelijk voor de natuur, water- en bodemkwaliteit en gezondheid van de mens. Daarom moet de stikstofuitstoot omlaag. De overheid neemt hiervoor maatregelen in de landbouw, industrie, bouw, verkeer en vervoer, en investeert in natuurherstel. Het kabinet heeft in het coalitieakkoord afgesproken dat in 2030¹ 74% van de stikstofgevoelige natuur in Natura-2000-gebieden de zogeheten 'kritische depositiewaarden' (KDW) niet meer overschrijdt. Boven deze grens is er namelijk een risico dat de kwaliteit van leefgebieden van dieren en planten beschadigt. Met als gevolg dat er dieren en plantensoorten verdwijnen en ecosystemen ontregeld raken. Daarnaast werken het Rijk, de provincies en andere betrokkenen samen aan een gebiedsgerichte aanpak om de natuur te herstellen.

¹ Deze paragraaf wordt geactualiseerd indien het politieke debat daartoe aanleiding geeft.

Sinds het vervallen van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) richt een werkgroep zich op de gevolgen van de stikstofuitspraken en -beleidsontwikkelingen voor de werkzaamheden van OZHZ. Dat betreft dan vooral de vergunningverlening in het kader van de Wabo. Voor de groene handhaving zijn er andere procedures en overleggen en werkt OZHZ nauw samen met de Omgevingsdienst Haaglanden vanwege de vergunningverlenende taak in het kader van de Wet natuurbescherming. Het thema stikstof raakt de grotere opgaven van gemeenten, zoals woningbouw en economische ontwikkelingen. OZHZ adviseert de gemeenten door middel van nieuwsberichten over de actualiteiten op het gebied van stikstof.

Ad h) Uitdagingen in de bedrijfsvoering

De bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen vragen verandering van taakinfilling, rol, cultuur en processen. Meest in het oog springend zijn de al eerdere genoemde onderwerpen Omgevingswet, energiebesparingsplicht en de verbetering van het VTH-stelsel. OZHZ bereidt zich voor op deze veranderingen met specifieke programma's en projecten. Daarnaast neemt de reguliere taakuitvoering toe, met name door de woningbouwopgave.

Door de toenemende complexiteit van het werk, nieuwe taken en specifieke opgaven van deelnemers groeit de organisatie. Op dit moment bedraagt de formatie circa 270 fte. De toename van het werkaanbod in aantal, omvang en complexiteit gaat gepaard met een grote krapte op de arbeidsmarkt. OZHZ ziet landelijk het aanbod aan ervaren personeel afnemen. Dit speelt inmiddels op alle fronten: van bouwkundig personeel (vergunningverleners, constructeurs, toezichthouders), milieuspecialisten (bijvoorbeeld voor externe veiligheid, lucht en geluid) tot adviseurs op het gebied van bedrijfsvoering. Marktpartijen en andere overheden benaderen medewerkers van OZHZ en bieden zeer hoge salarissen. De huidige arbeidsmarkt leidt direct tot krapte op de inhuurmarkt en hoge tarieven. De normale inhuur buffer bij vacatures komt daarbij onder druk te staan.

OZHZ is daarom zeer actief in het werven van nieuwe medewerkers. Mede dankzij een uitgekende wervingscampagne en specifieke opleidingsprogramma's zijn in 2022 ongeveer 40 medewerkers ingestroomd. Waar mogelijk werken we samen met andere omgevingsdiensten, zoals bij de gezamenlijke werving van trainees. Ook in het kader van het genoemde IBP heeft de krappe arbeidsmarkt volop de aandacht. Met deze wervings- en opleidingsinspanningen doet OZHZ er alles aan om al het werk op het afgesproken kwaliteitsniveau en binnen de wettelijke termijnen uit te voeren. Ondanks dat zijn sommige functies kwetsbaar bij uitval, bij vertrek van medewerkers en bij pieken in het werkaanbod. Er zijn daarom meer fundamentele oplossingen nodig om medewerkers verder te boeien en binden aan de organisatie. Bijvoorbeeld door verruiming van de mogelijkheden tot ontplooiing en groei. Ook het functiewaarderings- en beloningssysteem zijn aan herziening toe.

Maatschappelijke ontwikkelingen en wetgeving vragen om steeds meer publieke informatie en inzicht in de besluitvorming van de overheid. Ook de Omgevingswet vereist bijvoorbeeld dat applicaties, processen en documenten duurzaam toegankelijk zijn. OZHZ schoont momenteel de archieven op. In het verlengde werkt OZHZ uit hoe de data-opslag, -toegankelijkheid en -kwaliteit verder zijn te optimaliseren. Met het genoemde programma Beter benutten van data richt OZHZ zich op de databehoefte van de toekomst. Het programma omvat zowel de basiskwaliteit, efficiency van dataprocessen, als de ontwikkeling van nieuwe dataproducten.

Samenvattend hebben de economische, bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen een grote impact op de bedrijfsvoering van OZHZ. De organisatie bereidt zich daarom voor op nieuwe taken, het werk wordt complexer

en er vindt een verdere digitalisering plaats van processen. Het aantrekken, boeien en binden van goede medewerkers is essentieel, in een zeer krappe arbeidsmarkt. Dit vereist een veel grotere inzet van menskracht en middelen dan voorheen. OZHZ start daarom een fundamentele herziening op de bedrijfsvoering om effectief in te spelen op deze ontwikkelingen. Dit heeft mogelijk effect op de belangrijkste uitgangspunten van de Nota Bedrijfsvoering en de hieruit volgende indicatoren zoals de productiviteit, de overhead, de flexibele capaciteit en de tariefstructuur. OZHZ doet in de loop van 2023 voorstellen tot aanpassing van het financieringsmodel.

6. Financiële uitgangspunten van de begroting 2024

De gemeenten en gemeenschappelijke regelingen in de regio Zuid-Holland Zuid werken met eenduidige kaders voor de begroting. Daarnaast stelt de provincie Zuid-Holland (PZH) jaarlijks de provinciale (financiële) uitgangspunten op en aandachtspunten voor de meerjarenbegroting. Op grond van de regionale en provinciale kaders beslist het AB elk jaar in november over de kaders of richtlijnen voor de begroting van het jaar t+2 van OZHZ.

Begrotingsrichtlijnen 2024

Het AB stelde op 30 november 2022 de kaders / richtlijnen voor de begroting 2024 vast. Deze zijn de basis voor de voorliggende begroting. Het besluit van het AB was als volgt.

1. "Het AB stelde de inhoudelijke onderwerpen voor de begrotingsrichtlijnen 2024 vast. Deze zijn verwerkt in de voorjaarsbrief die OZHZ in maart 2023 stuurde naar de gemeenten en provincie. De daarin opgenomen onderwerpen betreffen onder andere de Omgevingswet, de overdracht van bodemtaken, het omgaan met Zeer Zorgwekkende Stoffen, de Energieagenda en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.
2. Het AB stelde de indexering als volgt vast:
 - a) De budgetten wettelijke taken (jaarprogramma's), inwonerbijdrage en tarieven 2024 worden geïndexeerd met - *cumulatief* - 8,56%. Dit percentage wordt in de ontwerpbegroting 2024, die in april 2023 voor zienswijze aan de raden en PS wordt aangeboden, naar boven of naar beneden bijgesteld indien de loon- en prijsontwikkelingen daartoe aanleiding geven.²
 - b) Indien opdrachtgevers hun jaarprogramma niet of met een lager percentage indexeren, wordt dit beschouwd als een volumetaakstelling waarop de frictiebepaling van de bijdrageverordening OZHZ van toepassing is.
 - c) De lasten van de begroting 2024 worden geïndexeerd met de loon- (3,9%) en prijsindex (2,4%) over 2024 en de structurele effecten over 2022 en 2023 met de loon- (4,3%) en prijsindex (7%). Het uurtarief 2024 voor de deelnemers komt daarmee uit op € 105,17.
 - d) Het uurtarief 2023 voor de deelnemers blijft ongewijzigd ten opzichte van de begrotingsrichtlijnen 2023 (€ 96,88).
 - e) Het hieruit volgende tekort in 2023 (€ 1,3 mln.) wordt gedekt uit een bijdrage van de deelnemers en/of een beroep op het weerstandsvermogen van OZHZ.
 - f) De structurele effecten van de hogere loon- en prijsontwikkelingen over 2022 en 2023 worden wel doorberekend in het tarief dat wordt gehanteerd voor bijdragen aan projecten/uitvoeren van opdrachten voor derden. Het uurtarief voor 2023 komt voor dit onderdeel uit op € 101,82.
3. Het AB besloot dat OZHZ in 2023, gekoppeld aan de uitkomsten van BURAP I, een voorstel zal doen over de financiering van het incidentele exploitatietekort over 2023, met inbegrip van de wijze van aanvulling van het weerstandsvermogen indien wordt besloten dat aan te wenden ter financiering van het exploitatietekort.

² De bijstelling waarover in onderdeel 2a van het AB-besluit wordt gesproken is verwerkt in de voorliggende ontwerpbegroting 2024.

4. Het AB nam tot slot kennis van de opdracht van het DB aan OZHZ om te onderzoeken welke maatregelen met structureel effect over 2023 en latere jaren OZHZ kan nemen binnen de exploitatie."

Meest recente inzicht

Inmiddels beschikt OZHZ over een actueel inzicht. De CAO over 2023 valt hoger uit dan begroot. De loonstijging van OZHZ bedraagt gemiddeld 7,4%. Daarnaast ontvangt iedere medewerker een hogere thuiswerkvergoeding en een extra verlofdag. Op dit moment is de inschatting dat het tarief 2023 leidt tot een tekort van 5,9%. Daar staat deels een stijging van de omzet tegenover. Per saldo leidt dit tot een verwacht nadeel van € 1,0 mln. in 2023.

Het financieel resultaat 2022 bedraagt € 117.000. Daarnaast is het weerstandsvermogen groter van omvang, dan nodig om de risico's af te dekken (€ 420.000). Volgens de regionale spelregels kunnen wij de overmaat op het weerstandsvermogen en het financiële resultaat inzetten om het negatieve resultaat van 2023 op te vangen. OZHZ zal dit voorstellen aan het algemeen bestuur bij het vaststellen van de jaarstukken 2022. De financiële opgave 2023 bedraagt daarmee € 0,5 mln.

De budgetten voor de wettelijke taken (jaarprogramma's), inwonerbijdrage en tarieven 2024 en de lasten zijn op basis van de meest recente inzichten geïndexeerd met de loon- (3,9%) en prijsindex (2,4%) over 2024 en de structurele effecten over 2022 en 2023 met betrekking tot de loon- (5,4%) en prijsindex (7%). Op basis van de verhouding tussen de loon- en materiele kosten (70:30) betekent dit een indexering met een gewogen gemiddelde van - cumulatief – 9,3% voor 2024. Het uurtarief 2024 voor de deelnemers komt daarmee uit op € 105,92.

II KRITISCHE PRESTATIE-INDICATOREN

1. Algemene kentallen

Het AB heeft in de bijdrageverordening de kaders voor financiën en kwaliteit opgenomen. In de algemene prestatie indicatoren is de naleving van deze verordening opgenomen. Naast het rapporteren van (financiële) gegevens als zodanig, is ook het tijdig bespreken en tussentijds informeren en communiceren met de opdrachtgevers een belangrijke algemene prestatie indicator.

Met de deelnemers zijn prestatieafspraken gemaakt. OZHZ moet deze afspraken binnen een bandbreedte van 90% - 110% realiseren. Essentieel voor het behalen van de omzetdoelstelling is de productiviteit van de medewerkers. Voor een sluitende exploitatie van OZHZ is het noodzakelijk dat de productieve medewerkers voor gemiddeld 1.388 uur per FTE productief zijn. De gemiddelde productiviteit is gedaald van 1.410 naar 1.388 uur per FTE. Oorzaak hiervan is de harmonisatie van het bovenwettelijk verlof per 1 januari 2023 (1 extra vrije dag vanaf 2023) en het Principeakkoord cao's voor de gemeentelijke sector (1 extra vrije dag in 2023 en 1 extra vrije dag vanaf 2024).

De omzet van OZHZ is per taakveld in verschillende mate variabel. Voor de wettelijke (VTH) taken geldt dat budgetten binnen zekere marges mogen fluctueren. Voor de adviestaken geldt dat er tot dusver geen sprake is van enige verplichting voor gemeenten om opdrachten bij OZHZ neer te leggen. Tegen deze achtergrond hanteert OZHZ de doelstelling van een gemiddelde flexibele schil van 10%. Het aandeel overhead (ondersteuning en management) wordt begrensd op 27,3% van de totale formatie, inclusief de capaciteit van de flexibele schil met overheadtaken. Zie hierover de Nota Bedrijfsvoering van OZHZ.

Gezien diverse ontwikkelingen acht OZHZ het noodzakelijk om opnieuw naar de onderliggende parameters te kijken die van belang zijn voor de formatieberekening in de begroting (norm ziekteverzuim, improductieve uren i.v.m. inwerken, extra verlof t.g.v. de CAO waarop in de Begroting 2024 reeds wordt geanticipeerd, etc.). In de 2e helft van 2023 zal aan het bestuur een nieuw financieringsmodel worden voorgelegd.

Speerpunt	Prestatie indicator
Taakuitvoering vindt plaats binnen de door het AB gestelde kaders voor financiën en kwaliteit (bijdrageverordening)	Taakuitvoering van OZHZ voldoet aan de VTH-kwaliteitseisen. Producten en prestaties worden gerealiseerd binnen een bandbreedte van 90-110% van het jaarprogramma. Volumeafspraken voor de uitvoering van de wettelijke en additionele wettelijke taken voldoen aan de afgesproken bandbreedten.
Opdrachtgevers worden actief geïnformeerd.	2 maal per jaar voortgangs- en 1 maal per jaar jaarrapportages volgens planning in jaarprogramma.
Periodiek overleg met de opdrachtgever	1 maal per maand vindt gesprek met de gedeputeerde plaats. 2 maal per jaar met wethouders. 1 maal per 4 maanden ambtelijk MARAP-overleg.

Productiviteit	Het aantal productieve uren per FTE bedraagt 1.388 uur.
Flexibele schil	Het aandeel uren inhuur ten opzichte van het totaal aantal uren is gemiddeld 10%.
Aandeel overhead	Het aandeel uren overhead ten opzichte van het totaal aantal uren is genormeerd op 27,3%.
Ziekteverzuim	OZHZ hanteert een norm van 5% voor ziekteverzuim.

2. Vergunningen en meldingen

Vergunningaanvragen moeten binnen wettelijke termijnen worden afgehandeld en meldingen moeten beoordeeld worden op juistheid en volledigheid. De door de inwoners en bedrijven ingediende documenten worden getoetst en leiden bij volledigheid en juistheid tot een bevestigingsbrief of een beschikking.

Speerpunt	Prestatie indicator
Tijdige vergunningverlening	<p><u>Reguliere procedure</u>: 99% van de reguliere vergunningen wordt binnen de wettelijke termijn verleend.</p> <p><u>Uitgebreide procedure</u>: 95% van de uitgebreide vergunningen wordt binnen de wettelijke termijn verleend.</p> <p>Bij wettelijke termijn moet gedacht worden aan de mogelijkheden die de wet biedt, dus inclusief mogelijke verlenging. Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt bezien of deze KPI aanpassing behoeft.</p>
Risicobeheersing	99% van de in mandaat genomen besluiten blijft in stand in bezwaar, beroep of hoger beroep.
Dienstbaarheid	<p>Klanttevredenheid:</p> <p>Het gemiddelde van het klanttevredenheidsonderzoek is minimaal een 7.</p>

3. Toezicht en handhaving

OZHZ voert in opdracht van gemeenten en provincie toezichts- en handhavingstaken uit. Hierbij hanteert OZHZ de landelijke handhavingstrategie die alle gemeenten en de provincie als onderdeel van hun uitvoeringsbeleid hebben vastgesteld. Kritische prestatie-indicatoren in deze zijn de toezichtdichtheid (TD) en naleving (NA). Deze zijn als volgt omschreven:

- TD is het percentage uitgevoerde preventieve controles in een verslagperiode ten opzichte van het aantal geplande controles in het jaarprogramma.
- NA is het aantal uitgevoerde initiële periodieke milieucontroles zonder overtredingen ten opzichte van het aantal uitgevoerde initiële periodieke milieucontroles aan het einde van een verslagperiode.

Speerpunt	Prestatie indicator
Betrouwbaarheid provincie	<u>Provincie Grijs:</u> TD grijs = 100% NA grijs >= pm <u>Provincie Groen:</u> TD groen = 100% NA groen >= pm
Betrouwbaarheid gemeenten	<u>Gemeenten RUN:</u> TD milieu = 100% NA milieu >= 50%
Betrouwbaarheid gemeenten RUN WABO BREED (Alblasserdam, Dordrecht)	<u>Gemeenten integraal toezicht:</u> TD integraal = 100% NA- integraal >=50% <u>Gemeenten bouw en sloop:</u> Werzaamheden worden uitgevoerd voor de gemeenten Alblasserdam en Dordrecht, Voor de bouw- en sloopfase is geen KPI TD vastgesteld. Afhankelijk van het soort bouw- of sloopplan geeft het beleid aan of toezicht noodzakelijk is. NA bouwfase >= 70% NA sloopfase >= 70%
Risicobeheersing	80% van de in mandaat genomen besluiten blijft in stand in bezwaar, beroep of hoger beroep.

4. Beoordeling en beschikkingen bodem

OZHZ levert expertise op het gebied van geluid, lucht, bodem en externe veiligheid aan de gemeenten en provincie voor het ontwikkelen, inrichten en beheren van een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving. Om de kwaliteit van de producten, waarvoor geen wettelijke termijn bestaat en ook een toets bij de rechter niet van toepassing is, te beoordelen is een klanttevredenheidsonderzoek (KTO) de beste aanpak. OZHZ voert regulier klanttevredenheidsonderzoek uit met behulp van projectevaluaties voor de adviestaken.

Voor de beoordelingen en beschikkingen bodem voert OZHZ periodiek een klanttevredenheidsonderzoek uit, omdat bij deze taak sprake is van een relatief kleine klantenkring. OZHZ rapporteert hierover alleen in de jaarstukken en niet in de tussentijdse rapportages.

Beoordeling en beschikking bodem	
Tijdigheid	Minimaal 90% van de producten wordt afgerond binnen de termijn.
Risicobeheersing	99% van de in mandaat genomen besluiten blijft in stand in bezwaar, beroep of hoger beroep.
Dienstbaarheid	Klanttevredenheid: Het gemiddelde van het KTO is minimaal een 7.

III FINANCIËN

1. Algemeen

De ontwerpbegroting 2024 is gebaseerd op de door het AB vastgestelde begrotingsrichtlijnen 2024 (zie I, paragraaf 6). Onderstaande tabel geeft het meerjarige begrotingsbeeld.

Begroting 2023-2027 Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	Realisatie 2022	Primaire begroting 2023	Aangepaste begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten							
Inwonerbijdrage	2.212.133	2.253.058	2.253.059	2.462.593	2.462.593	2.462.593	2.462.593
Wettelijke taken	24.330.138	22.258.695	26.038.474	25.481.142	25.554.623	25.619.704	25.693.186
Offerte- en subsidietaken	2.452.665	2.252.460	3.414.992	2.443.638	2.443.638	2.339.162	2.339.162
Overige baten	21.224	-	20.420	21.124	21.124	21.124	21.124
Overige bijzondere posten	70.674	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	29.086.834	26.764.213	31.726.945	30.408.497	30.481.979	30.442.585	30.516.066
Lasten							
Personeelskosten	24.562.671	21.688.654	26.443.982	24.763.041	24.782.265	24.766.567	24.912.182
Kapitaallasten	410.205	488.148	436.933	538.814	588.814	565.314	492.814
Ondersteuning SCD	1.699.691	1.725.289	1.720.542	1.862.100	1.862.100	1.862.100	1.862.100
Huisvesting	252.786	508.527	673.860	690.033	690.033	690.033	690.033
Overige bedrijfskosten	1.633.472	1.237.237	1.588.279	1.409.843	1.409.843	1.409.843	1.409.843
Additionele productkosten	1.160.548	1.105.180	1.987.641	968.272	997.272	997.272	997.272
Onvoorzien	106.521	133.765	164.256	176.395	151.652	151.456	151.821
Overige bijzondere posten	-	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten	29.825.894	26.886.800	33.015.494	30.408.497	30.481.979	30.442.585	30.516.066
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	-739.060	-122.587	-1.288.549	0	-0	-0	0
Onttrekkingen aan reserves	856.100	122.587	423.156	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves	-	-	117.040	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat	117.040	0	-982.433	0	-0	-0	0
<i>Waarvan algemeen dekkingsmiddel</i>	<i>2.212.133</i>	<i>2.253.058</i>	<i>2.253.059</i>	<i>2.462.593</i>	<i>2.462.593</i>	<i>2.462.593</i>	<i>2.462.593</i>

De begroting is meerjarig in evenwicht. Opvallend is de hoge incidentele omzet in 2023 ten opzichte van het meerjarige beeld. Daarbij gaat het met name om conjunctuurgevoelige bouwbudgetten, nieuwe wettelijke taken in het kader van het toezicht op energiebesparing, bodemtaken en externe SPUK-subsidies. OZHZ is met diverse opdrachtgevers in gesprek over het structureel financieel borgen van nieuwe wettelijke taken.

2. Baten

Inwonerbijdrage (€ 2,46 mln.)

De inwonerbijdrage is een lumpsumbudget, te zien als een algemeen dekkingsmiddel. De inwonerbijdrage heeft een omvang van € 2,2 mln. Vanuit de inwonerbijdrage worden gedekt:

- Kosten voor instandhouding van het bestuur en bedrijfsvoering van de dienst (€ 1,45 mln.).
- De taken en werkzaamheden van inspecteurs, vergunningverleners en adviseurs, die indirect ten goede komen aan alle opdrachtgevers en producten, zoals relatiebeheer, kwaliteitszorg en rapportages, etc. (€ 0,81 mln.).
- De regionale uitvoering van de wachtdienst (€ 0,21 mln.).

Wettelijke taken (€ 25,5 mln.)

De wettelijke taken Milieu omvatten producten en prestaties, die per kwartaal op voorschotbasis bij de opdrachtgevers (gemeenten en provincie) in rekening worden gebracht. Het regionaal uitvoeringsniveau (RUN) vormt daarbij het bestuurlijke vastgestelde kader. Jaarlijks vindt nacalculatie plaats aan de hand van de geleverde prestaties.

De wettelijke taken Bouw- en Woningtoezicht worden eveneens op voorschotbasis bij de opdrachtgevers in rekening gebracht. Het betreft de PZH en de gemeenten Alblasserdam, Dordrecht en Molenlanden⁴.

De omzetraming is gebaseerd op de meerjarige doorwerking van de primaire jaarprogramma's, aangevuld met aanvullende taken die structureel bij OZHZ belegd worden bij de totstandkoming van de definitieve jaarprogramma's. Hierbij gaat het om taken zoals extra middelen voor vergunningverlening, toezicht bouwfase, e-agenda. Bijlage 1 bevat het overzicht van de jaarprogramma's per opdrachtgever. De begroting 2024 gaat uit van de structurele afspraken van het jaarprogramma over de taakuitvoering en financiën.

In 2023 is sprake van een hoge incidentele omzet (€ 2,8 mln.). Deze heeft voornamelijk betrekking op bouwtaken, bodemtaken en de e-agenda (deels, voorzover incidenteel). Onzeker is het effect van de overgang van de taken van de bodemtaken van provincie naar gemeenten. Vooralsnog wordt uitgegaan van een budget neutrale overheveling per 1 januari 2024. Voor nadere informatie wordt verwezen naar deel I, paragraaf 5. Ontwikkelingen.

Offerte en subsidietaken (€ 2,4 mln.)

Opdrachtgevers verstrekken op basis van een offerte of programma een opdracht voor een specifiek advies of onderzoek. Afrekening vindt plaats op basis van gerealiseerde kosten of een vaste opdrachtsom.

Daarnaast ontvangt OZHZ subsidiebijdragen of kan er sprake zijn van detachering van personeel. In de raming is ook rekening gehouden met BRIKS⁵-taken die worden uitgevoerd voor de provincie Zuid-Holland en de DCMR. Uitgangspunt van de structurele raming in 2024 is de realisatie van afgelopen jaren. In 2023 is sprake van een hoge incidentele omzet. Belangrijkste reden zijn SPUK subsidies voor energiebesparing en de kwaliteitsverbetering VTH, bodemsaneringen (Spoed en Nazorg) en incidentele offerteafspraken voor de e-agenda en kantorenlabel c. Zoals aangegeven in paragraaf 5 is OZHZ voor dat laatste in gesprek met de opdrachtgevers voor structurele financiering.

⁴ Het betreft enkel de uitvoering van toezicht bouw.

⁵ Vergunningverlening en toezicht met betrekking tot bouwen, reclame, inrit, kappen en slopen.

Overige baten (€ 21.000)
Dit betreft renteopbrengsten.

3. Lasten

Personeelskosten (€ 24,7 mln.)

De personeelskosten zijn gebaseerd op de vaste formatie (€ 23,1 mln.) en de flexibele capaciteit (€ 1,6 mln.) van OZHZ. De salarislasten zijn berekend op basis van de werkelijke loonkosten. Daarbij is rekening gehouden met schaalfrictie, individuele rechten, pensionering en de cao-wijziging in 2023.

De personeelskosten in 2024 zijn aanzienlijk lager (-/- € 1,3 mln.) dan in 2023. Dit houdt verband met de incidentele omzet in 2023 (extra inhuur), de instroom en opleiding van nieuwe medewerkers in 2023 en een hoger aandeel eigen personeel in 2024. De paragraaf bedrijfsvoering gaat nader in op het capaciteitsbeleid (deel IV). Een gezonde verhouding tussen het structurele en incidentele budget brengt OZHZ beter in staat om een robuuste organisatie op te bouwen rondom de kerntaken. Met de huidige omzetverhouding moet een groot deel van de capaciteit worden ingehuurd. Naast hogere uitvoeringskosten door hoge inhuurtarieven en meer overdrachtsmomenten, belemmert dit de opbouw van lokale kennis.

Vanwege de instroom van nieuwe medewerkers is in 2023 sprake van een relatief hoog opleidingsbudget € 300.000. Dekking van de meerkosten (€ 50.000) vindt plaats uit de bestemmingsreserve doorontwikkeling.

Kapitaallasten (€ 538.000)

In het kader van het nieuwe werk concept (hybride werken) OZHZ heeft de afgelopen jaren investeringen gepleegd in ICT-voorzieningen en het huidige kantoorpand. Ook is in 2022 een vaartuig vervangen.

In 2023 vindt vervanging plaats van de Pandion. De geraamde investering bedraagt circa € 1,7 mln.

Bij de overdracht van het materieel van PZH naar OZHZ in 2011, zijn afspraken gemaakt over de financiële dekking van de vervanging van de vloot. De extra kapitaallasten worden gedekt door een extra bijdrage uit het jaarprogramma PZH. De exploitatielasten worden gedekt uit het materieel budget PZH. Per saldo heeft de vervanging van de vloot een neutraal effect op de exploitatie OZHZ.

OZHZ verwacht tot slot in 2024 een investering van circa € 100.000 bij de aanbesteding en inrichting van nieuwe software pakketten.

Vanwege de extra investeringen in het nieuwe werk concept en de vloot nemen de kapitaallasten toe tot en met 2026. Vanaf 2027 is sprake van een daling omdat dan de initiële investering in het inbouw pakket van het pand is afgeschreven.

Ondersteuning SGD (€ 1,86 mln.)

Met ingang van 1 januari 2022 voert de Servicegemeente Dordrecht de taken uit die tot dan door het SCD werden uitgevoerd. Voor OZHZ gaat het om taken op het gebied van ICT, personeels- en salarisadministratie, juridische diensten en aanbestedingen. Eind 2021 hebben OZHZ en de Servicegemeente Dordrecht een nieuwe dienstverleningsovereenkomst gesloten voor een periode 2022 tot en met 2026. De overeenkomst betreft de ICT (€ 1,45 mln.) en overige dienstverlening, zoals inkoop, juridisch kenniscentrum en verzekeringen (€ 414.000).

De paragraaf "Bedrijfsvoering" (deel IV) bevat meer achtergrondinformatie.

Huisvesting (€ 690.000)

OZHZ is gevestigd in het pand Post120 in Dordrecht. De huurkosten worden doorbelast door de verhuurder op basis van de getekende huurovereenkomst. De huisvestingskosten zijn opgebouwd uit de kale huurprijs en servicekosten en worden jaarlijks geïndexeerd. Per 2016 heeft OZHZ een huurcontract afgesloten voor de locatie Post 120 te Dordrecht. Het contract is in eerste aanleg aangegaan voor 10 jaar. Eind 2021 heeft tussentijdse verlenging plaatsgevonden van het contract tot en met 2030. De kosten stijgen fors vanaf 2023. Oorzaak is de hoge inflatie, gebaseerd op de Consumenten Prijs Index, en de hoge energielasten.

Overige bedrijfskosten (€ 1,4 mln.)

De overige bedrijfslasten betreffen onder meer, print- en drukkosten, bedrijfsgezondheidszorg, kwaliteitszorg, externe advieskosten en telefoonkosten. De grootste onderdelen binnen deze begrotingspost zijn de softwarelicenties (€ 614.000), facilitaire kosten (€ 113.000), externe expertise en accountant (€ 176.000), leaseauto's (€ 87.000), verzekeringspremies (€ 82.000), telefonie (€ 72.000) en voorlichting en communicatie (€ 61.000).

De softwarekosten in 2023 zijn relatief hoog. Dit hangt samen met de doorontwikkeling van het nieuwe VTH systeem. Het betreft de koppeling met het data warehouse en het genereren van standaard rapportages. Dekking van de kosten (€ 75.000) vindt plaats uit de bestemmingsreserve Informatie gestuurd Werken.

In 2023 is sprake van incidentele kosten (€ 68.000) vanwege de verdere opschoning van het archief. Hiervoor is in het verleden de bestemmingsreserve Archief gevormd.

Additionele productkosten (€ 968.000)

Binnen deze begrotingspost zijn de additionele productkosten verantwoord voor de taakuitvoering van OZHZ. Daarbij gaat het om kosten die worden gemaakt door OZHZ en vervolgens een op een worden doorbelast aan de opdrachtgevers. Tegenover de additionele productiekosten staat dus een overeenkomstige omzet.

Ook het materiële budget van de provincie Zuid-Holland voor het uitvoeren van de provinciale taken is binnen deze begrotingspost verantwoord.

Onvoorzien (€ 176.000)

De post onvoorzien is onderdeel van het weerstandsvermogen en bedraagt 0,5% van de totale lasten voor reservering. Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen (deel IV).

4. Reserves

4.1 Mutaties reserves 2023-2024

Onderstaand de meerjarige mutaties van de reserves:

Verloop reserves	Beginsaldo	2023	2024	Saldo
Algemene reserve ⁶	1.248	117	0	1.365
Materieel budget PZH	185	0	0	185
Doorontwikkeling	50	-50	0	0
Digitalisering in relatie tot de doorontwikkeling	114	-114	0	0
Verlofstuwmeer	110	0	0	110
Ontwikkelaanpak	101	-75	0	26
Friciekosten ontvlechting	271	0	0	271
Archief	68	-68	0	0
Werkconcept	55	0	0	55
Onverdeeld resultaat	117	-117	0	0
Totaal eigen vermogen	2.319	-307	0	2.012

Bedragen * € 1.000

Algemene reserve

De algemene reserve is onderdeel van het weerstandsvermogen. Voor de beleidsuitgangspunten, omvang, en samenstelling van het weerstandsvermogen en de bijbehorende risico's wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen. De toevoeging in 2023 betreft het resultaat 2022.

Materieel budget PZH

De reserve is bedoeld voor eventuele complexe dossiers van PZH.

Doorontwikkeling

De doorontwikkeling dient om OZHZ ook in cultureel opzicht klaar te stomen voor de Omgevingswet. De onttrekking in 2023 betreft extra opleidingskosten in het kader van de instroom van nieuwe medewerkers.

⁶ De verrekening van het verwachte negatieve resultaat 2023 (-/- € 982.000) is nog niet verwerkt.

Digitalisering in relatie tot de doorontwikkeling

OZHZ streeft naar een volledige digitalisering van de werkprocessen. Dit draagt bij aan de maatschappelijke wens tot een snelle en transparante informatievoorziening en een vlottere afdoening van zaken.

De onttrekking in 2023 (€ 114.000) betreft het externe projectteam van de inrichting en doorontwikkeling van het nieuwe VTH-systeem Open Wave.

Verlofstuwmeer

OZHZ heeft nog te maken met een verlofstuwmeer. Omdat een bovengemiddelde opname van verlof leidt tot vervangende inhuur ontstaat een financieel risico. Hiervoor is een bestemmingsreserve gevormd. Vooralsnog zijn geen onttrekkingen geraamd.

Ontwikkelaanpak

OZHZ en zijn opdrachtgevers zien in de maatschappelijke opgaven van de gemeenten en provincie in de komende periode belangrijke kansen en uitdagingen. De ontwikkelaanpak (voorheen regieplan) biedt een programmatische, doelgerichte, aanpak. De onttrekking heeft betrekking op het koppelen van het datawarehouse met het VTH systeem en het genereren van sturingsrapportages. Beide projecten zijn onderdeel van het programma "Beter Benutten van Data"

Frictiekosten ontvlechting

De reserve is bedoeld voor improductiviteit ten gevolge van het inwerken van nieuwe medewerkers en het bevorderen van uitstroom of doorstroom naar andere functies. Beiden zijn nodig om de formatie kwalitatief en kwantitatief op orde te brengen. Voor 2023 zijn deze kosten verwerkt in het begrotingsbeeld; voor 2024 kan nog niet exact berekend worden welk bedrag uit deze reserve nodig zal zijn om hierin te voorzien.

Bestemmingsreserve Archief

De Regionale Archivaris bemerkt dat er achterstand is ontstaan in het beheer van oude archieven. De opdracht is uitbesteed aan een externe partij. In 2022 is de achterstand voor een belangrijk deel ingelopen. De onttrekking in 2023 betreft het vervolg.

Onverdeeld resultaat

Het financieel resultaat 2022 bedraagt € 117.000. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de algemene reserve ter versterking van het weerstandsvermogen.

IV PARAGRAFEN

1. Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording staat dat in de Programmabegroting in elk geval de navolgende paragrafen opgenomen moeten zijn:

1. Lokale heffingen.
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
3. Onderhoud kapitaalgoederen.
4. Financiering.
5. Bedrijfsvoering.
6. Verbonden partijen.
7. Grondbeleid.

De paragrafen Lokale heffingen, Verbonden partijen en Grondbeleid zijn niet op OZHZ van toepassing, omdat OZHZ niet wordt gefinancierd door heffingen, niet participeert in verbonden partijen en geen gronden in bezit heeft. Bijlage 2 bevat informatie voor de paragraaf verbonden partijen van de deelnemers. De overige paragrafen zijn hieronder toegelicht.

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de meerjarenbegroting is en geeft inzicht in de financiële draagkracht van OZHZ indien zich onvoorziene gebeurtenissen voordoen. Een exact sluitende meerjarenbegroting zonder toereikende buffer betekent dat elke onvoorziene financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen om alsnog een structureel sluitende begroting te houden. In dat geval staat het beleid van OZHZ ook direct onder druk. Daarom heeft OZHZ op elk moment voldoende weerstandscapaciteit nodig. In de 2^e helft van 2023 zal aan het bestuur een nieuw financieringsmodel worden voorgelegd, hierbij zal ook de werkwijze rond het weerstandsvermogen worden meegenomen.

2.1 Begripsomschrijving

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de risico's, waarvoor geen specifieke maatregelen zijn getroffen enerzijds, en de capaciteit van middelen en mogelijkheden (weerstandscapaciteit) die de organisatie heeft om niet begrote kosten op te vangen anderzijds. Hoe groot die weerstandscapaciteit moet zijn, is afhankelijk van de risico's die OZHZ op dat moment loopt. Hiertoe worden strategische risico's onderscheiden van de reguliere.

Reguliere risico's doen zich regelmatig voor en zijn over het algemeen goed meet- en beheersbaar. Voorbeelden van beheersmaatregelen zijn het afsluiten van verzekeringen, het vormen van voorzieningen, het creëren van bestemmingsreserves en het inrichten van de administratieve organisatie en interne controle.

Kenmerkend aan strategische risico's is dat er sprake is van niet of nauwelijks beïnvloedbare (externe) risico's. Meestal is de kans dat het risico zich voordoet klein, terwijl de financiële gevolgen groot kunnen zijn. Beide zijn moeilijk in te schatten. Dergelijke risico's kunnen samenhangen met bezuinigingen bij opdrachtgevers, onvoorziene kostenstijgingen, productiviteitsverlies en veranderingen in de vraag.

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit geeft het weerstandsvermogen aan.

2.2 Beleid OZHZ inzake risico's en weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit van OZHZ bestaat uit de algemene reserve, het budget onvoorzien en de (structureel) aanwezige begrotingsruimte. Voorzieningen behoren niet tot de weerstandscapaciteit. Uitgangspunt is dat de structurele begroting van OZHZ sluitend is. Echter, als OZHZ geconfronteerd wordt met incidentele uitgaven die leiden tot een nadelig exploitatieresultaat, dan wordt dit nadelige resultaat ten laste gebracht van de deelnemers in de GR OZHZ. De wijze waarop dit gebeurt is vastgelegd in de financiële verordening OZHZ.

Het weerstandsvermogen/de algemene reserve van OZHZ wordt gevoed uit de positieve exploitatieresultaten, totdat de vereiste weerstandscapaciteit is bereikt.

In paragraaf 2.3 vindt een verdere uitwerking plaats van het risicoprofiel.

De totale benodigde weerstandscapaciteit wordt vervolgens gerelateerd aan de aanwezige weerstandscapaciteit.

2.3 Risicoprofiel Omgevingsdienst

Categorie	Omschrijving risico	Effect	Impact	Kans	Beheersmaatregel	Financieel risico	Benodigde weerstand-capaciteit
1 Wettelijke taken	Bezuiniging	Schaalnadeel	Medium	Medium	Frictiekostenregeling Regionaal Uitvoeringsniveau Flexibele schil Tarifiering	297	148
2 Overige omzet (offerte en subsidie)	Bezuiniging	Schaalnadeel	Groot	Hoog	Flexibele schil	793	594
3 Ziekteverzuim	Hoger dan norm (5%)	Exploitatieverlies	Groot	Medium	Verzuimbeleid	438	219
4 Omgevingswet	Omzetsdaling	Schaalnadeel	Groot	pm	Frictieregeling Separaat wetgevingstraject	pm	pm
Totaal benodigd weerstandsvermogen						1.527	962

Bedragen x € 1.000,-

Waarschijnlijkheid

Zeer hoog	Kans > 75%
Hoog	Kans > 50% en < 75%
Medium	Kans > 25% en < 50%
Laag	Kans < 25%

Impact

Groot	financieel risico > € 400.000
Medium	financieel risico > € 150.000 en < € 400.000
Klein	financieel risico < € 150.000

Algemeen

OZHZ heeft aangegeven een tekort voor 2023 te verwachten. De afspraak is gemaakt dat OZHZ bij de uitkomsten van de eerste bestuursrapportage in 2023 de effecten van de loon- en prijsontwikkelingen inzichtelijk zal maken en met een voorstel komt over de financiering van het incidentele exploitatietekort in 2023. Insteek is hierbij dat de deelnemers het tekort over 2023 aanzuiveren. Hetzij door een eenmalige bijdrage, hetzij door af te spreken dat het weerstandsvermogen wordt aangesproken. In de eerste bestuursrapportage van 2023 zal eveneens een voorstel worden gedaan over de wijze van aanvulling van het weerstandsvermogen indien wordt besloten dat aan te wenden ter financiering van het tekort.

Om die reden zijn de loon- en prijsontwikkeling en de ontwikkeling van de inhuurtarieven niet meegenomen in het bovenstaande risicoprofiel. Dit om een dubbeling te voorkomen.

1. Bezuiniging wettelijke taken en inwonerbijdrage

Met de uitvoering van wettelijke taken en inwonerbijdrage is een budget van circa € 24,7 mln. gemoeid (gebaseerd op de meest recente cijfers bij de jaarrekening 2022). Gegeven de financiële positie van gemeenten is de kans op bezuinigingen medium (50%). Met inbegrip van onderstaande beheersmaatregelen is de financiële impact

medium (€ 297.000). Daarbij is ervan uitgegaan dat het effect gedurende een periode van 2 jaar kan worden gedekt uit het weerstandsvermogen.

Beheersmaatregelen

- De gemeenten hebben een minimaal regionaal uitvoeringsniveau (RUN) vastgesteld voor de uitvoering van milieutaken. Daarmee is een zekere mate van continuïteit gewaarborgd.
- PZH heeft in dit kader de nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) vastgesteld.
- Daarnaast zijn in de bijdrageverordening bepalingen opgenomen ten aanzien van de meerjarige budgetten.
- Opdrachtgevers die individueel meer willen bezuinigen dan de norm van 2% per jaar, dienen een frictievergoeding te betalen.
- Het capaciteitsbeleid van OZHZ. Voor de wettelijke taken geldt dat budgetten binnen zekere marges mogen fluctueren. Doelstelling is om 90% van de benodigde capaciteit in te vullen met eigen formatie.
- Voor het restant wordt de zogenaamde "flexibele schil" ingezet.
- Structurele effecten worden opgevangen in het tarief.

Benodigde weerstandscapaciteit

Vanwege bovengenoemde beheersmaatregelen beperkt de benodigde weerstandscapaciteit zich grotendeels tot de schaalnadelen, in geval van bezuinigingen. Inschatting is een bedrag van circa € 148.000.

2. Overige omzet

De overige taken betreffen onder meer de offertetaken en subsidies. Met de uitvoering is een budget van circa € 2,6 mln. per jaar gemoeid. De kans op bezuinigingen is hoog (75%). Gerekend over een periode van 1 jaar en met inbegrip van onderstaande beheersmaatregelen wordt de financiële impact ingeschat op hoog (€ 793.000).

Beheersmaatregelen

Voor de adviestaken geldt dat er tot nu toe geen sprake is van enige verplichting naar gemeenten om werk bij OZHZ neer te leggen. Doelstelling is om 90% van de benodigde capaciteit in te vullen met eigen formatie. Voor het restant wordt de zogenaamde "flexibele schil" ingezet. Daarmee kan flexibel worden ingespeeld op omzetfluctuaties.

Benodigde weerstandscapaciteit

Vanwege bovengenoemde beheersmaatregelen beperkt de benodigde weerstandscapaciteit zich tot de schaalnadelen, in geval van bezuinigingen. Op basis van de jaarrekening is de inschatting circa € 594.000.

3. Ziekteverzuim

In de begroting wordt uitgegaan van een norm voor ziekteverzuim van 5%. In geval van een hoger ziekteverzuim, is er sprake van productiviteitsverlies. Een risico van 1,6% is reëel gezien de ervaringscijfers over 2022 (uitkomst ziekteverzuim over 2022 is 6,6%); de financiële impact met inbegrip van onderstaande beheersmaatregelen is groot (€ 438.000), gerekend over een periode van een jaar. De kans wordt ingeschat op medium (50%).

Beheersmaatregelen:

- Het verzuimbeleid van OZHZ.
- Monitoren ziekteverzuim gedurende het jaar.
- De norm van 5% is financieel vertaald in de begroting.

Benodigde weerstandscapaciteit

Door bovengenoemde beheersmaatregel is een weerstandscapaciteit benodigd van circa € 219.000.

4. Herziening omgevingsrecht

De Omgevingswet heeft betrekking op bouwen, ruimtelijke ordening, milieu, water, natuur, infrastructuur en ontgrondingen en raakt daarmee rechtstreeks het werkdomein van OZHZ. Thans lopende separate wetstrajecten als de eerdergenoemde Wkb en de VTH-kwaliteitseisen zullen op termijn (deels of geheel) onderdeel worden van de Omgevingswet. Gekozen is voor een Omgevingswet als raamwerk, waarbij uitwerking van diverse vraagstukken en onderwerpen die voor de uitvoeringspraktijk cruciaal zijn, in onderliggende regelgeving plaatsvindt. Op dit moment is nog veel onzekerheid over de impact voor OZHZ en zijn opdrachtgevers.

Beheersmaatregelen

Het capaciteitsbeleid van OZHZ. Voor de wettelijke taken geldt dat budgetten binnen zekere marges mogen fluctueren. Doelstelling is om 90% van de benodigde capaciteit in te vullen met eigen formatie. Voor het restant wordt de zogenaamde "flexibele schil" ingezet.

Benodigde weerstandscapaciteit

Gegeven de onzekerheden kan de financiële impact nog niet worden bepaald.

2.4 Weerstandscapaciteit versus benodigde weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van OZHZ bestaat uit de algemene reserve en de post onvoorzien. De omvang van het weerstandsvermogen per ultimo 2022 bedraagt € 1,382 mln. Gegeven het risicoprofiel is een weerstandsvermogen van € 962.000 benodigd. Het effect van de Omgevingswet is opgenomen als p.m.

Bovenstaande is op basis van de stand van zaken per 31 december 2022. De inzet van het weerstandsvermogen in relatie tot het incidentele tekort over 2023 is hierin nog niet meegenomen. Dit betekent concreet dat bij inzet van het weerstandsvermogen voor dit incidentele tekort over 2023 het weerstandsvermogen weer aangevuld dient te worden tot het niveau van € 962.000.

3. Onderhoud kapitaalgoederen

De omvang van de kapitaalgoederen is relatief beperkt, aangezien OZHZ de kapitaalgoederen grotendeels huurt of leaset. Het gaat daarbij om:

- Het huurcontract inzake de locatie Post 120;
- De uitbesteding van de ICT-dienstverlening bij het SGD (en derhalve geen eigen investering in een netwerk, rekencentrum en generieke hardware);
- Leasecontracten voor het wagenpark.

Onderstaand een overzicht van de materiële vaste activa per categorie.

Omschrijving	Boekwaarde 2021	Boekwaarde 2022
a Huisvesting	378.984	901.691
b ICT en audiovisuele investeringen	337.017	265.708
c Meubilair	216.971	248.768
d Software	72.125	23.796
e Bedrijfsmiddelen	23.487	14.623
f Vaartuigen	62.955	864.187
	1.091.539	2.318.773

Bedragen x € 1.000

Onderstaand zijn de meerjarig geplande investeringen aangegeven:

Groep	2023	2024	2025	2026
Meubilair	0	12.830	1.730	336.640
Huisvesting	0	0	0	177.400
ICT en audiovisuele investeringen	22.692	175.533	222.861	52.127
Software	98.598	0	1.821	77.211
Bedrijfsmiddelen	0	24.670	10.505	9.145
Vaartuigen	1.721.620	45.152	0	0
Totaal	1.842.910	284.573	236.917	652.523

De kapitaalgoederen van OZHZ betreffen voornamelijk gedane investeringen in de ICT-sfeer, specifiek voor OZHZ. Daarbij gaat het om digitalisering van de archieven, de implementatie van Squit XO, Open Wave, het tijdschrijfsysteem, het financiële systeem en de onderlinge koppeling tussen deze systemen.

Bij de vorming van OZHZ zijn de vaar- en voertuigen en specifieke apparatuur "om niet" overgenomen van de provincie. De onderhoud- en gebruikskosten van deze activa worden gedekt uit de provinciale bijdrage. Binnen de materiële budgetten die vanuit de provincie zijn opgenomen bij OZHZ zijn middelen vrijgemaakt om te zijner tijd de kapitaallasten te kunnen opvangen van de noodzakelijke vervangingen van de kapitaalgoederen.

Bij de start van OZHZ is met de provincie overeengekomen dat de provincie de eerstkomende vervanging van het vaartuig De Pandion voor zijn rekening neemt.

In het kader van het nieuwe werk concept (hybride werken) OZHZ heeft de afgelopen jaren investeringen gepleegd in ICT-voorzieningen en het huidige kantoorpand. Ook is in 2022 een vaartuig vervangen. In 2023 vindt vervanging plaats van de Pandion. De geraamde investering bedraagt circa € 1,7 mln. Bij de overdracht van het materieel van PZH naar OZHZ in 2011, zijn afspraken gemaakt over de financiële dekking van de vervanging van de vloot. De extra kapitaallasten worden gedekt door een extra bijdrage uit het jaarprogramma PZH. De exploitatielasten worden gedekt uit het materieel budget PZH. Per saldo heeft de vervanging van de vloot een neutraal effect op de exploitatie OZHZ. OZHZ verwacht tot slot in 2024 een investering van circa € 100.000 bij de aanbesteding en inrichting van nieuwe software pakketten.

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de van derden ontvangen investeringsbijdragen en afschrijvingen. De verkrijgingsprijs bestaat uit de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van het product of dienst en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegekend. Afschrijving vindt lineair plaats op basis van de geschatte economische levensduur.

Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn bepaald op basis van artikel 10, zesde lid, van de Financiële verordening:

- 20 jaar voor motorvoertuigen;
- 15 jaar voor technische installaties in bedrijfsgebouwen;
- 10 jaar voor kantoorinstallaties en kantoormeubilair;
- 5 jaar voor informatieregister en digitaal archief;
- 5 jaar voor transportmiddelen en aanhangwagens;
- 3 jaar voor automatiserings- en onderzoeksapparatuur;
- 3 jaar voor software⁷;
- 5 jaar voor overige materiële vaste activa⁸.

⁷ Software is niet opgenomen als categorie in de financiële verordening. Dit wordt opgenomen bij de eerstvolgende aanpassing.

⁸ De overige materiële vaste activa is niet opgenomen als categorie in de financiële verordening. Dit wordt opgenomen bij de eerstvolgende aanpassing.

4. Financiering

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. In het Treasurystatuut Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 30 november 2016) zijn het begrippenkader en de doelstellingen van de treasury functie geformuleerd en geconcretiseerd naar de verschillende deelgebieden van treasury, risicobeheer, financiën en kasbeheer. Ook zijn de organisatorische randvoorwaarden weergegeven. Tot slot zijn in het statuut de uitgangspunten vastgelegd voor de informatie die noodzakelijk is om het gehele proces beheersbaar en meetbaar te houden.

4.1 Algemene ontwikkelingen

De treasury functie is gebaseerd op de Wet Fido. Een belangrijk element is het meer zicht krijgen op de ontwikkeling van de financieringspositie, zowel op de korte als lange termijn. Dit betreft met name het in beeld brengen van de behoefte aan financieringsmiddelen, gerelateerd aan de investeringsplanning en de inzet van vrijvallende dan wel beschikbaar komende financieringsmiddelen.

Per 16 december 2013 is het Schatkistbankieren ingegaan. Decentrale overheden zijn verplicht om dagelijks overtollige kasgelden over te boeken naar het Rijk.

4.2 Risicobeheer

Algemene uitgangspunten met betrekking tot het risicobeheer zijn:

- Leningen en garanties uit hoofde van de "publieke taak" worden uitsluitend verstrekt aan door het Algemeen Bestuur goedgekeurde derde partijen;
- Uit hoofde van de treasury functie kunnen middelen worden uitgezet indien deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico;
- Het gebruik van derivaten is niet toegestaan.

4.3 Renterisicobeheer

Algemene uitgangspunten met betrekking tot het renterisicobeheer zijn:

- Geen overschrijding van de renterisico norm conform de Wet Fido;
- Nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning;
- De rente typische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie;
- Streven naar spreiding in de rent typische looptijden en uitzettingen.

4.4 Kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de wet FIDO een norm gesteld voor het maximumbedrag waarop de organisatie haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,2% van het begrotingstotaal aan lasten voor bestemming, dus met uitzondering van de stortingen in de reserves. Voor 2024 bedraagt deze limiet 8,2% van € 30,4 miljoen = € 2,5 miljoen.

4.5 Renterisico norm

Het renterisico op de lange financiering wordt wettelijk begrensd door de renterisico norm. Als lange financiering wordt volgens de wet Fido aangemerkt: alle financieringsvormen met een rente typische looptijd groter dan 1 jaar. Het renterisico wordt gedefinieerd als het minimum van de netto nieuw aangetrokken schuld en de betaalde aflossingen, vermeerderd met het saldo van de contractuele renteherzieningen op de opgenomen en uitgezette geldleningen. Het renterisico op de lange termijn wordt beperkt tot de in de wet genoemde 20% van de restant hoofdsom van de rente typische langlopende leningen. Achterliggende reden voor het gebruik van de renterisico norm is de spreiding van het renterisico over de jaren. OZHZ heeft geen financieringsvormen met een rente-typische looptijd van langer dan een jaar en verwacht deze ook niet aan te gaan in 2024. De renterisico norm bedraagt voor 2024: € 6,07 miljoen.

4.6 Relatiebeheer

Het betalingsverkeer is geconcentreerd bij de NV Bank voor Nederlandse Gemeenten. In 2013 heeft OZHZ een (verplichte) overeenkomst afgesloten met het ministerie van Financiën inzake het schatkistbankieren.

4.7 Leningenportefeuille

Voor het begrotingsjaar 2024 heeft OZHZ geen langlopende leningen in de portefeuille. De liquiditeitspositie is momenteel ruim voldoende.

Tot slot kan, op grond van onderstaande financiële indicatoren, worden geconcludeerd dat de vermogenspositie van OZHZ op orde is.

Indicatoren financiering	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	15,8%	-22,5%	6,0%	5,3%	5,6%	4,0%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	15,8%	-22,5%	6,0%	5,3%	5,6%	4,0%
Solvabiliteitsratio	27,9%	10,9%	28,8%	28,9%	28,9%	32,8%
Grondexploitatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	0,4%	0,5%	0,6%	0,5%	0,5%	0,5%

Een lage netto schuldquote houdt in dat OZHZ een flexibele begroting heeft. Concreet zitten middelen maar voor een beperkt deel vast in onderdelen als kapitaallasten en is bijsturing van de begroting dus voor een deel mogelijk.

De solvabiliteitsratio is de verhouding tussen eigen vermogen en de totale passiva. De solvabiliteit daalt doordat de bestemmingsreserves worden uitgeput. Bij een tekort aan eigen vermogen staan de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling garant voor het aanvullen van het eigen vermogen.

De structurele exploitatieruimte is de post onvoorzien, die onderdeel is van het weerstandsvermogen.

4.8 Schatkistbankieren

Conform het Schatkistbankieren zijn decentrale overheden verplicht om dagelijks overtollige kasgeldten over te boeken naar het Rijk. OZHZ mag gemiddeld € 1 mln. aan middelen aanhouden buiten de schatkist (het

zogenaamde drempelbedrag). Om te voorkomen dat OZHZ het drempelbedrag overschrijdt zijn de afspraken met de BNG inzake de afoming en overboeking aangescherpt. BNG roomt het banksaldo dagelijks automatisch af vanaf 200.000 euro en boekt het overschot over naar de schatkistrekening bij het Rijk.

5. Bedrijfsvoering

De Nota Bedrijfsvoering 2022 - 2026 van OZHZ geeft de kaders weer voor de bedrijfsvoering. Verdere uitwerking vindt plaats in de paragrafen bedrijfsvoering, financiering, weerstandsvermogen en onderhoud kapitaalgoederen van deze begroting.

5.1 Personeel & Organisatie

Hybride werken

In 2020 begon OZHZ met de doorontwikkeling van het werkconcept: OZHZ Hybrid. Daarbij is sprake van een integrale benadering met aandacht voor huisvesting, ICT, personeelsbeleid en communicatie. OZHZ wil zijn medewerkers duurzaam in staat te stellen het beste van zichzelf te laten zien, hun werk goed te kunnen doen, te inspireren en de kernwaarden van OZHZ in de praktijk toe te kunnen passen. Daar hoort een werkconcept dat dit maximaal ondersteunt en tegelijkertijd kosteneffectief is.

Met het nieuwe werkconcept is het hybride werken de norm geworden: gedeeltelijk werken op kantoor en gedeeltelijk werken op afstand (thuis en/of bij opdrachtgevers). Om het concept te versterken is in 2021 geïnvesteerd in goede thuiswerkplekken. In 2022 is het kantoor verbouwd om het hybride werken maximaal te faciliteren door bijvoorbeeld meer samenwerk- en overlegruimtes te bieden, evenals een werkcafé voor ontmoeting en aanlanden. Hierbij hoorde ook de aanschaf van AV-middelen voor het hybride vergaderen en verdere optimalisatie van de uitstraling van het kantoor.

Uit diverse onderzoeken en interviews met medewerkers blijkt dat het hybride werken de medewerkers goed bevalt. Vooral de flexibiliteit om werk en privé makkelijk te kunnen combineren wordt gewaardeerd. Medewerkers en managers maken daarover (werk) afspraken. De nieuwe faciliteiten op kantoor worden als een goede toevoeging ervaren. Hybride werken hangt ook samen met het verder ontwikkelen van de digitale vaardigheden. Naast de middelen die zijn verstrekt is er ook wekelijks ICT-support van het SGD op locatie zodat eventuele vragen goed en snel beantwoord kunnen worden. Een risico van hybride werken is een verminderde binding met het bedrijf. OZHZ zal dan ook onderzoeken hoe de (informele) verbinding binnen de organisatie verder versterkt kan worden. Dit is dan wel onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering. Het project als zodanig is beëindigd met als conclusie dat het hybride werken succesvol is ingevoerd.

HR-agenda

De HR-agenda richt zich vooral op het realiseren van voldoende capaciteit door actieve werving en het behouden van medewerkers. De medewerkers moeten ook zijn toegerust om hun taken met de vereiste kwaliteit te kunnen uitvoeren. Opleiding en training zijn belangrijk om te kunnen blijven voldoen aan de verplichte VTH-kwaliteitseisen die gemeenten en provincie in hun verordeningen hebben opgenomen. Derde onderdeel van de HR-agenda is de inzet op gemotiveerde en vitale medewerkers. Dit ziet op de aanpak van het ziekteverzuim, de doorgroeimogelijkheden en het hybride werken.

Net als in 2022 en 2023 verwacht OZHZ in 2024 in te moeten zetten op het op orde brengen en behouden van de capaciteit. De toename van het werkaanbod in aantal, omvang en complexiteit gaat gepaard met een grote krapte op de arbeidsmarkt. OZHZ ziet landelijk het aanbod aan ervaren personeel afnemen. Dit speelt inmiddels op alle fronten; van bouwkundig personeel (vergunningverleners, constructeurs, toezichthouders), milieuspecialisten (bijvoorbeeld voor externe veiligheid, lucht en geluid) tot adviseurs op het gebied van bedrijfsvoering.

Marktpartijen en andere overheden benaderen medewerkers van OZHZ en bieden zeer hoge salarissen. De huidige arbeidsmarkt leidt direct tot krapte op de inhuurmarkt en hoge tarieven. De normale inhuur buffer bij vacatures komt daarbij onder druk te staan.

OZHZ is daarom zeer actief in het werven van nieuwe medewerkers. Waar mogelijk werkt OZHZ samen met andere omgevingsdiensten, zoals bij de gezamenlijke werving van trainees. Ook in het kader van het genoemde IBP heeft de krappe arbeidsmarkt volop de aandacht. Met deze wervings- en opleidingsinspanningen doet OZHZ er alles aan om al het werk op het afgesproken kwaliteitsniveau en binnen de wettelijke termijnen uit te voeren. Ondanks dat zijn sommige functies kwetsbaar bij uitval, bij vertrek van medewerkers en bij pieken in het werkaanbod. Er zijn daarom meer fundamentele oplossingen nodig om medewerkers verder te boeien en binden aan de organisatie. Bijvoorbeeld door verruiming van de mogelijkheden tot ontplooiing en groei. Ook het functiewaarderings- en beloningssysteem zijn aan herziening toe.

Ondanks al deze inspanningen blijft het in deze arbeidsmarkt een continue uitdaging om voldoende capaciteit aan te trekken en de reguliere bedrijfsvoering van de dienst niet in gevaar te laten komen. OZHZ beheerst de risico's zo goed mogelijk door in te zetten op het behoud van medewerkers, samenwerking binnen de provincie, continue professionalisering van middelen, het inzetten van recruitmentbureaus en optimalisatie van de samenwerking met de SGD. OZHZ benut de diverse HR-instrumenten daarbij zo optimaal mogelijk. Het functiehuis wordt onder de loep genomen ter bevordering van doorgroeimogelijkheden en er worden gerichte (doelgroep) acties ondernomen om medewerkers te binden aan de organisatie.

Aanpak van het ziekteverzuim

Vanwege een relatief hoog ziekteverzuimpercentage in 2022 (6,6%) is met de nieuwe arbodienst Bezig de strategie uitgezet om de medewerkers zo snel mogelijk weer op de been te krijgen. Intensivering van het case-management en een breder aanbod aan ondersteuning voor de medewerkers (ook als het gaat om problematiek in de persoonlijke of privésfeer) werpt zijn vruchten af. OZHZ stelde ook een breder plan van aanpak op met lange en korte termijn acties om het ziekteverzuim structureel omlaag te brengen. Met Bezig zijn afspraken gemaakt zodat ook zij als arbodienst naar de lange termijn hun rol kunnen nemen.

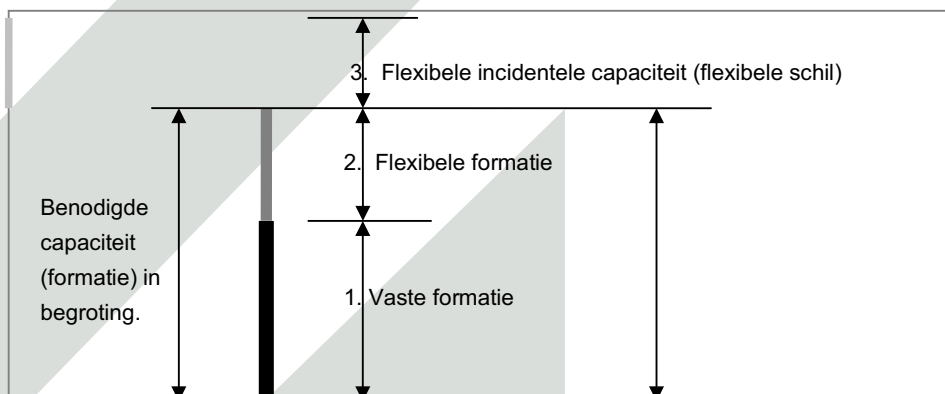
In 2023 is een onderzoek naar Psychosociale Arbeidsbelasting uitgevoerd. Hieruit bleek dat vooral werkdruk een belangrijk issue is voor de medewerkers van OZHZ. Daar staat tegenover dat de sfeer en ervaren steun binnen de organisatie zeer groot is. Directie en management zullen samen met de medewerkers maatregelen bedenken om de werkdruk te verlichten.

Capaciteitsbeleid

De omzet van OZHZ is per taakveld in verschillende mate variabel. Voor de wettelijke taken geldt dat budgetten binnen zekere marges mogen fluctueren. Voor de adviestaken geldt dat er tot dusver geen sprake is van enige verplichting voor gemeenten en provincie om opdrachten bij OZHZ neer te leggen. Ook subsidieontvangsten hebben een variabel karakter.

Tegen deze achtergrond streeft OZHZ flexibilisering na ten aanzien van de eigen interne capaciteit. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in de verschillende taakvelden; onderdelen met een meer variabele omzet (bijvoorbeeld bouw en expertise en advies) hebben een hogere flexibele schil, dan de onderdelen die de wettelijke milieutaken uitvoeren.

Onderstaande figuur geeft het capaciteitsbeleid samengevat weer:

Doelstelling is een totale flexibele capaciteit (flexibele formatie en flexibele incidentele capaciteit) van gemiddeld 10%.

De inhuur van extern personeel vindt plaats volgens het principe van een Dynamisch Aankoop Systeem. Dit geldt voor alle vormen van inhuur voor de operationele taken. Daarnaast worden afspraken gemaakt met de andere omgevingsdiensten in Zuid-Holland om over en weer personeel te kunnen detacheren in die gevallen waarin vraag en aanbod op elkaar kunnen worden afgestemd.

De relatief forse investering in het inwerken van nieuwe medewerkers, de BIO's, etc., de hoger dan geraamde omzet, en de incidentele projecten die worden gedekt uit de reserves spelen naar verwachting in 2024 een rol als het gaat om de verhouding vaste/flexibele formatie. Tegelijk betekent dat ook een risico omdat inhuurtarieven fors zijn gestegen én omdat het steeds lastiger wordt om goede inhuurkwaliteit te vinden. Daarom acht OZHZ het noodzakelijk om opnieuw naar de onderliggende parameters te kijken die van belang zijn voor de formatieberekening in de begroting (norm ziekteverzuim, improductieve uren i.v.m. inwerken, extra verlof t.g.v. de CAO, etc.). In de 2^e helft van 2023 zal aan het bestuur een nieuw financieringsmodel worden voorgelegd.

5.2 Data ambitie

Informatiegestuurd werken

OZHZ sprak in 2022 de ambitie uit om in 2025 professioneel met data te werken en professionele dataproducten te hebben. Stapsgewijs gaat de organisatie van spreadsheets naar volwaardige dataproducten, goede datakwaliteit (samen met andere organisaties), data-analyses en overzichten (dashboards). Hier blijft OZHZ ook in 2024 aan werken. Ter ondersteuning van deze ambitie werkt OZHZ met ingang van 2023 met een aparte programmalijn binnen de Ontwikkelaanpak, het Programma Beter benutten van data. De aanpak richt zich op de datakwaliteit, geo-informatie, het robotiseren van processen en de datavaardigheid van medewerkers. OZHZ investeert in technieken die op de markt komen om effectief en efficiënt te blijven samenwerken.

Aanbestedingstrajecten

In 2022 is het besluit genomen de aanbesteding voor het DMS/Zaaksysteem uit te stellen en het contract met Decos te verlengen tot 31 december 2024. Dit betekent dat OZHZ in 2023 de aanbesteding voor het DMS/Zaaksysteem zal voorbereiden en op de markt zal zetten zodat implementatie in 2024 kan plaatsvinden.

Vorbereidingen voor deze aanbesteding (het opstellen van het Programma van eisen en wensen) zijn inmiddels gestart.

Dienstverlening SGD

OZHZ heeft de dienstverlening op het gebied van ICT, salarisadministratie en onderdelen van het personeels- en inkoopbeleid uitbesteed aan de SGD. Per 1 april 2022 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst gesloten. Deze gaat uit van een zuivere opdrachtgever-opdrachtnemer relatie, bevat meetbare prestatieafspraken en is vergelijkbaar met een contract op de openbare markt. In 2023 wordt verder gewerkt aan het verder optimaliseren van het opdrachtgeverschap (door OZHZ) en het opdrachtnemerschap (door SGD). OZHZ trekt hierin op met de andere klanten van de SGD.

De DVO eindigt van rechtswege op 31 december 2025. OZHZ kan de looptijd van de DVO tweemaal met twee jaar verlengen tot uiterlijk 31 december 2029. Indien OZHZ gebruik wil maken van deze mogelijkheid tot verlenging dan moet dit uiterlijk op 31 december 2023 kenbaar zijn gemaakt. Met het oog hierop zal OZHZ de dienstverlening van de SGD in 2023 evalueren.

Informatiebeveiliging en privacy

Het beleid over privacy en informatiebeveiliging is vastgelegd in een aantal beleidsdocumenten die het DB in 2020 en 2021 vaststelde. Het privacybeleid heeft zowel betrekking op de AVG als op de Wet politiegegevens. De rapportage en aanbevelingen van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en eigen bevindingen van OZHZ zorgen voor continue borging en verbetering van de naleving van de AVG. Veranderingen in de regionale samenwerking maken dat het privacybeleid dient te worden herzien. OZHZ pakt dit op samen met andere partijen in de Drechtsteden.

In het herziene privacybeleid zal OZHZ ook meenemen dat omgevingsdiensten in de zin van de AVG kwalificeren als 'verwerker', en niet (meer) als verwerkingsverantwoordelijke. OZHZ heeft hierover in 2022 namens ODNL advies gevraagd aan een advocatenkantoor. Het zijn van 'verwerker' betekent onder andere dat omgevingsdiensten nadere afspraken moeten maken met hun opdrachtgevers (voor OZHZ zijn dat de colleges en de burgemeesters) over het voldoen aan de AVG. Bijvoorbeeld over het niveau van de informatiebeveiliging en het kunnen aantonen daarvan, het melden van datalekken, enzovoort. Die afspraken worden opgenomen in een verwerkersovereenkomst. Een en ander wordt in 2023 verder uitgewerkt en geïmplementeerd.

Ook voert OZHZ verdere verbeteringen door naar aanleiding van de eind 2022 uitgevoerde hercontrole op de externe audit vanwege de Wet politiegegevens (Wpg). Dit betreft vooral het gaan uitvoeren van interne audits en het behouden van het huidige kwaliteitsniveau.

Opschoning van het archief

Het toezicht op de informatiehuishouding van OZHZ is ingevolge de archiefverordening van OZHZ belegd bij de gemeentearchivaris van Dordrecht. Deze brengt jaarlijks verslag uit aan het DB over de kwaliteit van de archief functie. De archivaris concludeerde in 2022 dat het informatie- en archiefbeheer van OZHZ grotendeels goed op orde is. Deze conclusie is onder meer gebaseerd op het feit dat OZHZ in de afgelopen jaren het door de Archiefwet- en regelgeving vereiste kwaliteitssysteem, de ordeningsstructuur en het metadataschema vastgesteld heeft. Ook beschikt OZHZ over JOIN Zaak & Document voor de duurzame archivering van digitale archiefbescheiden. Verder oordeelde de archivaris dat er een goed calamiteitenplan aanwezig is om de risico's op schade aan de archieven als gevolg van een eventuele calamiteit te kunnen minimaliseren.

De archivaris sprak wel zorg uit over de opgave ten aanzien van de selectie en vernietiging van (papier) dossiers, waar achterstanden zijn ontstaan. OZHZ is eind 2021 gestart met een inhaalslag; deze is in 2022 afgerond. Hiermee is het papier archief dat in het pand Post 120 wordt bewaard (ruim 600 meter), gereed voor overbrenging. OZHZ heeft echter op een externe locatie (Oasis te Alblasterdam) ook nog zo'n 600 meter archief staan. Ook daar zal nog een inhaalslag gemaakt moeten worden met betrekking tot selectie en vernietiging. OZHZ benut daarbij de ervaringen die zijn opgedaan met de inhaalslag voor het archief in het pand Post 120. In 2023 zal een projectplan opgesteld worden om ook dit archief op termijn gereed te maken voor selectie en vernietiging. Een externe partij voert deze uit.

Wet open overheid en Wet elektronische publicaties

OZHZ verstrekt jaarlijks rond de 9500 documenten aan externe partijen die informatie opvragen. Om te voldoen aan de regels over privacy is het noodzakelijk dat OZHZ bij het delen of openbaar maken van documenten geen onnodige persoonsgegevens verstrekt. Dit betekent dat in alle documenten deze gegevens geanonimiseerd moeten worden. Wat daar in de toekomst nog bij komt zijn stukken die volgens de WEP en WOO openbaar gemaakt moeten worden. De grootste impact voor OZHZ betreft het op termijn openbaar maken van beschikkingen. Dit gaat op dit moment om 2400 beschikkingen per jaar.

Binnen OZHZ hebben meerdere units al eerder de handen ineengeslagen om bij het verstrekken van bodemrapportages te werken volgens de AVG. Hieraan worden enorm veel uren besteed om dit in te kunnen passen in de dagelijkse praktijk. Het gaat echter om dusdanig grote hoeveelheden dat dringend behoefte is aan een geautomatiseerde anonimiseringsstool. Deze wordt in 2023 geïmplementeerd.

5.3 Communicatie

(Omgevings)Communicatie, gedrag en voorlichting

Vanaf 2023 zet OZHZ communicatie in als strategisch middel voor VTH en expertise/advies. Een paar voorbeelden:

- Het voorkomen van overtredingen door vooraf goed te informeren.
- Het versnellen van de sanering van asbestdaken door gerichte acties.
- Het voorkomen van het verstoren van beschermde diersoorten door voorlichting.
- Het bewustmaken van risico's van ZZS en het belang van minimalisatie.
- Het in beweging krijgen van ondernemers om méér energie te besparen dan verplicht.

OZHZ gaat daarbij vaker werken met gedragsinzichten. Er is veel wetenschappelijk onderzoek beschikbaar over hoe je bepaalde doelgroepen in beweging krijgt. Zulke inzichten passen we vaker toe in ons werk. Dit kan vaak al direct en heel concreet, bijvoorbeeld in brieven over de Informatieplicht Energie of Energielabel C voor kantoren. Bij meer complexe vraagstukken is vaak aanvullend gedragsonderzoek nodig. Dit geven we vorm in samenwerking met andere omgevingsdiensten, gemeenten en provincie.

OZHZ maakt ook een volgende verbeterslag in de corporate communicatiemiddelen (onze website, LinkedIn en Instagram voor de arbeidsmarktcommunicatie). In 2023 vergroten we de transparantie op het gebied van vergunningen, doen we onderzoek naar hoe we meer inclusief kunnen communiceren en zetten we opnieuw in op een betere schrijfvaardigheid van onze medewerkers. Voor projecten ontwikkelt OZHZ speciale

communicatiestrategieën met passende middelen. Op verzoek van meerdere opdrachtgevers maakt OZHZ zijn website ook geschikt om de, per 1 juli 2023 wettelijk verplichte, digitale terinzagelegging mogelijk te maken.

Interne communicatie

OZHZ zet sinds 2020 extra in op interne communicatie. Het hybride werken is inmiddels goed geland binnen de organisatie. Medewerkers zijn er positief over. Ook met communicatie zorgen we voor het behouden van deze prettige werkomgeving. Dit kan op allerlei manieren: van interne campagnes tot aan het promoten van intranetgebruik, van duidelijkheid over de werkafspraken tot aan het stimuleren van verbindende initiatieven.

We zijn extra alert op de behoefte van medewerkers, zeker nu het door de grote krapte op de arbeidsmarkt extra belangrijk is om medewerkers te binden en te boeien. Het is belangrijk dat mensen zich verbonden blijven voelen met de organisatie. Met interne communicatie versterkt OZHZ de verbinding tussen medewerkers en de omgeving. Interne communicatie en externe communicatie is altijd verbonden met elkaar.

5.4 Huisvesting

In 2021 en 2022 is het hybride werkconcept geïmplementeerd. In het begin van 2023 worden nog (eerder begrote) investeringen gedaan ten behoeve van de verbetering en uitbreiding van audiovisuele middelen. Met de verhuurder zijn verdere afspraken gemaakt over nog te nemen acties ten behoeve van de verbetering van het binnenklimaat.

5.5 Interne beheersing

Rechtmatigheidsverantwoording

Decentrale overheidsorganen zullen met ingang van boekjaar 2023 een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft gevolgen voor de (interne) beheersing van de organisatie en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting en uitvoering van processen, controleert de rechtmatigheid en rapporteert hierover. De accountant toetst de rechtmatigheidsverantwoording op getrouwheid en neemt dit mee in de accountantsverklaring.

OZHZ ziet de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording als een kans om de controlerende rol van het algemeen bestuur te versterken en te investeren in een verdere ontwikkeling van de bedrijfsvoering.

Het algemeen bestuur heeft in juli 2021 een aantal richting gevende besluiten genomen ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording:

- Vooralsnog uit te gaan van een minimale variant, waarbij de beheersing is gericht op het kunnen afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording.
- Op termijn te streven naar een hogere ambitie waarbij sprake is van structurele verbetering van de processen.
- Het huidige normenkader te hanteren, i.c. de relevante externe financiële regelgeving en AB-besluiten te vertalen in een concreet toetsingskader.
- Een verantwoordingsgrens in de rechtmatigheidsverantwoording vast te stellen van vooralsnog 3%.
- Het rapporteren van fouten in de paragraaf bedrijfsvoering vanaf een bedrag van € 100.000.
- Bij de verbijzonderde interne controle aan te sluiten op de steekproefbepaling van de accountant.

- Op grond van een evaluatie na het eerste verantwoordingsjaar bezien of en in welk tempo de ambitie kan worden verhoogd.

In de herstructurering van de organisatie is nadrukkelijk voorgesorteerd op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Er is een helder onderscheid gemaakt in de control en financiële functie. Ook de combi functie van concerncontroller en unitmanager houdt op te bestaan. De concerncontroller en het control team zijn meer onafhankelijk gepositioneerd onder de directie. Er is een intern controleplan opgesteld, dat vanaf 2023 zal worden uitgevoerd. Uitgangspunt daarbij is de minimale variant waarbij de beheersing is gericht op het kunnen afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording, zoals in 2021 door het AB is vastgesteld.

Kwaliteitszorg

Externe ontwikkelingen en ambities van de organisatie vragen om heroriëntatie op het huidige kwaliteitsmanagementsysteem van OZHZ. OZHZ wil deze meer gaan richten op de organisatiedoelen, breder inbedden in de organisatie en laten aansluiten bij landelijke ontwikkelingen die spelen. Deze heroriëntatie is niet goed uitvoerbaar naast de verplichtingen die kleven aan het huidige kwaliteitsmanagementsysteem en de opgaven waarvoor OZHZ op dit moment staat. In 2023 start OZHZ daarom een project om het kwaliteitsmanagementsysteem aan te passen. Startpunt daarbij is een evaluatie van het huidige kwaliteitssysteem. Consequentie daarvan is wel dat het kwaliteitscertificaat komt te vervallen. Als een geschikt nieuw kwaliteitsmodel is gekozen en ingevoerd, dan kan OZHZ desgewenst in fases toewerken naar hernieuwde certificering.

Als toelichting op het bovenstaande geldt het volgende.

OZHZ heeft te maken met aanzienlijke uitdagingen. Voorbeelden zijn de implementatie van nieuwe taken, de landelijke kwaliteitsverbetering van het VTH-stelsel, de hoge inflatie en de krapte op de arbeidsmarkt. Een goed functionerend kwaliteitsmanagementsysteem kan een belangrijke bijdrage leveren. In de huidige opzet is dat niet het geval.

Alhoewel OZHZ het kwaliteitsmanagementsysteem ziet als een zeer waardevol instrument is er tegelijkertijd het gevoel dat het meer kan worden gericht op de belangrijkste organisatieprioriteiten. Ook komt de inspanning nu vooral van het kwaliteitsteam en minder vanuit de brede organisatie. Wens van de directie is om het KMS te veranderen tot een meer op-de-werkvloer-levend systeem en een systeem dat gericht is op het behalen van de belangrijkste organisatiedoelen.

In het kader van de landelijke verbetering van het VTH-stelsel (het Interbestuurlijk Programma, IBP) ontwikkelen de omgevingsdiensten een systeem van onafhankelijke visitaties, aanhakend bij de landelijke VTH-kwaliteitseisen en inzichten uit recente onderzoeksrapporten zoals het advies van de Commissie Van Aartsen en de Algemene Rekenkamer. Recent zijn pilotonderzoeken / proefvisitaties bij 4 omgevingsdiensten afgerond. Na evaluatie zal men in de landelijke Stuurgroep IBP de methodiek vaststellen en deze uitrollen over de 25 andere omgevingsdiensten. Het onderzoek bij OZHZ zal eind 2023 plaatsvinden en kan een goed aanknopingspunt zijn om het kwaliteitsmanagementsysteem te verbeteren.

OZHZ heeft meerdere instrumenten voor de interne planning en control, zoals de jaarplannen en voortgangsrapportages per opdrachtgever, dashboards en in- en externe audits. Een voorbeeld van dit laatste zijn de verplichte audits in het kader van de Wet politiegegevens en de AVG. Deze instrumenten zeggen iets over

het presteren van de organisatie, maar zijn als zodanig geen onderdeel van het kwaliteitsmanagementsysteem. Integratie van deze instrumenten in het kwaliteitsmanagementsysteem is wenselijk, met tevens de wens om een goed evenwicht aan te brengen tussen zelf doen (leren) en uitbesteden (efficiency).

V BIJLAGEN

Bijlage 1 Omzet 2023 en 2024

Inwonerbijdrage

Gemeente	Inwoners	%	2023	2024
Alblasserdam	20.165	4%	70.730	77.307
Dordrecht	119.284	26%	418.174	457.064
Gorinchem	37.022	8%	129.278	141.301
Hardinxveld-Giessendam	18.295	4%	63.618	69.534
Hendrik Ido Ambacht	31.202	7%	109.134	119.283
Hoeksche Waard	87.401	19%	305.403	333.805
Molenlanden	43.909	10%	154.569	168.944
Papendrecht	32.136	7%	113.800	124.384
Sliedrecht	25.220	5%	88.199	96.401
Zwijndrecht	44.737	10%	157.322	171.953
Provincie Zuid-Holland			642.832	702.616
Totaal	459.371	100%	2.253.058	2.462.593

Jaarprogramma (* € 1.000)

Wettelijke taken per opdrachtgever	Omschrijving	2023		2024	
		Structureel	Incidenteel	Structureel	Incidenteel
AL	Gemeente Alblasserdam	€ 1.674	€ 64	€ 1.868	€ 23
DO	Gemeente Dordrecht	€ 8.116	€ 1.261	€ 8.871	€ -
GO	Gemeente Gorinchem	€ 534	€ 129	€ 623	€ 24
HG	Gemeente Hardinxveld-Giessendam	€ 415	€ 30	€ 494	€ 24
HIA	Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	€ 510	€ 37	€ 589	€ 19
HW	Gemeente Hoeksche Waard	€ 1.466	€ 122	€ 1.715	€ 68
MO	Gemeente Molenlanden	€ 1.548	€ 42	€ 1.848	€ 94
PA	Gemeente Papendrecht	€ 478	€ 81	€ 544	€ 13
SL	Gemeente Sliedrecht	€ 514	€ 73	€ 593	€ 19
ZW	Gemeente Zwijndrecht	€ 898	€ 25	€ 1.010	€ 17
TOTAAL		€ 16.153	€ 1.863	€ 20.179	€ 300
PZH	Provincie Zuid-Holland	€ 7.098	€ 925	€ 7.326	€ -300
TOTAAL		€ 23.250	€ 2.788	€ 25.481	€ -

De overheveling van de bodemtaken van PZH naar de gemeenten is verwerkt in de jaarprogramma budgetten 2024. Het gaat om de volgende bedragen.

Jaarprogramma's (* € 1.000)	2024			Totaal
	Structureel	Incidenteel		
Overheveling Bodemtaken				
Gemeente Alblasterdam	€ 38	€ 23	€	61
Gemeente Dordrecht	€ -	€ -	€	-
Gemeente Gorinchem	€ 39	€ 24	€	63
Gemeente Hardinxveld-Giessendam	€ 41	€ 24	€	65
Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	€ 31	€ 19	€	50
Gemeente Hoeksche Waard	€ 113	€ 68	€	180
Gemeente Molenlanden	€ 157	€ 94	€	251
Gemeente Papendrecht	€ 21	€ 13	€	33
Gemeente Sliedrecht	€ 31	€ 19	€	50
Gemeente Zwijndrecht	€ 29	€ 17	€	46
Provincie Zuid-Holland	€ -500	€ -300	€	-800
	€ -	€ -	€	-

Bijlage 2 Informatie voor verbonden partijen

In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

a) de naam en de vestigingsplaats;	Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, gevestigd te Dordrecht																								
b) het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt;	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers en de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.																								
c) het belang dat de provincie onderscheidenlijk de gemeente in de verbonden partij heeft in 2022;	<p>De omzet betreft de realisatie 2022.</p> <table> <tr> <td>Alblasserdam</td> <td>€ 1.653.388,23</td> </tr> <tr> <td>Dordrecht</td> <td>€ 10.024.533,08</td> </tr> <tr> <td>Gorinchem</td> <td>€ 707.902,80</td> </tr> <tr> <td>Hardinxveld-Giessendam</td> <td>€ 498.828,33</td> </tr> <tr> <td>Hendrik-Ido-Ambacht</td> <td>€ 742.066,33</td> </tr> <tr> <td>Hoeksche Waard</td> <td>€ 1.954.377,66</td> </tr> <tr> <td>Molenlanden</td> <td>€ 1.854.214,12</td> </tr> <tr> <td>Papendrecht</td> <td>€ 634.506,87</td> </tr> <tr> <td>Sliedrecht</td> <td>€ 641.812,83</td> </tr> <tr> <td>Zwijndrecht</td> <td>€ 1.133.250,65</td> </tr> <tr> <td>Provincie</td> <td>€ 8.280.716,08</td> </tr> <tr> <td>TOTAAL</td> <td>€ 28.125.596,98</td> </tr> </table>	Alblasserdam	€ 1.653.388,23	Dordrecht	€ 10.024.533,08	Gorinchem	€ 707.902,80	Hardinxveld-Giessendam	€ 498.828,33	Hendrik-Ido-Ambacht	€ 742.066,33	Hoeksche Waard	€ 1.954.377,66	Molenlanden	€ 1.854.214,12	Papendrecht	€ 634.506,87	Sliedrecht	€ 641.812,83	Zwijndrecht	€ 1.133.250,65	Provincie	€ 8.280.716,08	TOTAAL	€ 28.125.596,98
Alblasserdam	€ 1.653.388,23																								
Dordrecht	€ 10.024.533,08																								
Gorinchem	€ 707.902,80																								
Hardinxveld-Giessendam	€ 498.828,33																								
Hendrik-Ido-Ambacht	€ 742.066,33																								
Hoeksche Waard	€ 1.954.377,66																								
Molenlanden	€ 1.854.214,12																								
Papendrecht	€ 634.506,87																								
Sliedrecht	€ 641.812,83																								
Zwijndrecht	€ 1.133.250,65																								
Provincie	€ 8.280.716,08																								
TOTAAL	€ 28.125.596,98																								
d) de omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;	<p><i>Eigen vermogen</i> verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar:</p> <p>31-12-2021 € 3.055.628 31-12-2022 € 2.316.568</p> <p><i>Vreemd vermogen</i> verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar:</p> <p>31/12/2021 € 11.954.139 31/12/2022 € 5.973.099</p>																								
e) de omvang van het financiële resultaat van OZHZ in het begrotingsjaar.	Het resultaat voor het jaar 2022 bedraagt € 117.040																								

Bijlage 3 Balans meerjarig

Balans per 31 december							
(bedragen in €)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
ACTIVA							
VASTE ACTIVA							
Immateriële vaste activa							
Kosten verbonden aan het sluiten van geldkering en het saldo van agio en disagio	-	-	-	-	-	-	-
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	-	-	-	-	-	-	-
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-	-	-
Immateriële vaste activa	2.318.773	3.704.535	3.489.200	3.278.542	3.391.470	2.884.186	
Investerings:							
met een economisch nut	2.318.773	3.704.535	3.489.200	3.278.542	3.391.470	2.884.186	
met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	-	-	-	-	-	-	-
in erfpacht gegeven gronden	-	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa							
Kapitaalverstrekking aan:							
doelinstellingen	-	-	-	-	-	-	-
gemeenschappelijke regelingen	-	-	-	-	-	-	-
overige verbonden partijen	-	-	-	-	-	-	-
Leningen aan:							
woningbouwcorporaties	-	-	-	-	-	-	-
doelinstellingen	-	-	-	-	-	-	-
overige verbonden partijen	-	-	-	-	-	-	-
openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	-	-	-	-	-	-	-
overige langlopende leningen	-	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen:							
in 's Rijks schatkist met een looptijd ≥ 1 jaar	-	-	-	-	-	-	-
in de vorm van Nederlands schuld papier met een looptijd ≥ 1 jaar	-	-	-	-	-	-	-
overige met een looptijd ≥ 1 jaar	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL VASTE ACTIVA	2.318.773	3.704.535	3.489.200	3.278.542	3.391.470	2.884.186	
VLOTTENDE ACTIVA							
Voorraden	274.801	334.000	334.000	334.000	334.000	334.000	
Grond- en hulpsstoffen	-	-	-	-	-	-	-
Onderhanden werk, inclusief bouwgronden in exploitatie	274.801	334.000	334.000	334.000	334.000	334.000	
Gereed product en handelsgoederen	-	-	-	-	-	-	-
Vooruitbetalingen	-	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen	4.320.351	2.884.354	2.230.663	2.425.906	2.305.128	1.985.513	
Deze hebben een rentepysische looptijd korter dan één jaar							
Vorderingen op openbare lichamen	747.855	1.024.498	733.091	733.091	701.749	701.749	
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen (Art. 1a Wet Fido)	-	-	-	-	-	-	
Overige verstrekte kasgeldleningen	-	-	-	-	-	-	
Rekening courant verhouding met het Rijk	3.573.096	1.054.856	1.492.571	1.687.815	1.598.378	1.278.764	
Rekening courant verhouding overige niet-financiële instellingen	-	-	-	-	-	-	
Overige vorderingen	-	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd korter dan één 1 jaar	-	-	-	-	-	-	
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een looptijd korter dan één 1 jaar	-	-	-	-	-	-	
Overige uitzettingen met een looptijd korter dan één 1 jaar	-	-	-	-	-	-	
Liquide middelen	201.547	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	
Kas	1.437	-	-	-	-	-	
Bank, inclusief kruisposten	200.110	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	
Overlopende activa	1.173.595	719.383	727.228	727.228	727.228	727.228	
Nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van:							
Europese overheidslichamen	-	-	-	-	-	-	
het Rijk	-	-	-	-	-	-	
overige Nederlandse overheidslichamen	838.098	419.983	427.228	427.228	427.228	427.228	
Overige nog te ontvangen c.q. vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	335.497	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000	
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	5.970.894	3.338.338	3.491.891	3.687.134	3.566.396	3.246.741	
TOTAAL ACTIVA	8.289.667	7.042.872	6.981.090	6.965.677	6.957.826	6.130.927	

Balans per 31 december							
(bedragen in €)							
PASSIVA	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
VASTE PASSIVA							
Eigen vermogen	2.316.568	2.010.451	2.010.451	2.010.451	2.010.451	2.010.451	2.010.451
Algemene reserve	1.249.008	1.365.048	1.365.048	1.365.048	1.365.048	1.365.048	1.365.048
Bestemmingsreserves	951.520	645.403	645.403	645.403	645.403	645.403	645.403
Saldo van de rekening	117.040	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen	-	-	-	-	-	-	-
Voorzieningen	-	-	-	-	-	-	-
Vas w schulden	-	-	-	-	-	-	-
Deze hebben een rentestypische looptijd langer dan één jaar							
Obligatieleningen	-	-	-	-	-	-	-
Onderhandse leningen van:							
binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	-	-	-	-	-	-	-
binnenlandse banken en	-	-	-	-	-	-	-
overige financiële instellingen	-	-	-	-	-	-	-
binnenlandse bedrijven	-	-	-	-	-	-	-
openbare lichamen (Art. 1a Wet Fido)	-	-	-	-	-	-	-
overige binnenlandse sectoren	-	-	-	-	-	-	-
buitenlandse instellingen	-	-	-	-	-	-	-
Door derden belegde gelden	-	-	-	-	-	-	-
Waarborgsommen	-	-	-	-	-	-	-
Overige leningen en vooruitontvangen bedragen	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL VASTE PASSIVA	2.316.568	2.010.451	2.010.451	2.010.451	2.010.451	2.010.451	2.010.451
VLOTTENDE PASSIVA							
Vlootende schulden	1.590.037	972.694	915.425	897.165	889.047	82.149	62.149
Deze hebben een rentestypische looptijd korter dan één jaar							
Kasgeldleningen aangegeven bij:							
openbare lichamen (Art. 1a Wet Fido)	-	-	-	-	-	-	-
overige partijen	-	-	-	-	-	-	-
Bankrekening	-	-	-	-	-	-	-
Overig	1.590.037	972.694	915.425	897.165	889.047	82.149	62.149
Overlopende passiva	4.383.062	4.059.727	4.055.214	4.058.061	4.058.328	4.058.328	4.058.328
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gereleerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	2.759.558	2.582.486	2.578.655	2.578.333	2.578.333	2.578.333	2.578.333
Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren van:							
Europese overheidslichamen	-	-	-	-	-	-	-
het Rijk	-	-	-	-	-	-	-
overige Nederlandse overheidslichamen	1.623.506	1.477.240	1.476.559	1.479.728	1.479.995	1.479.995	1.479.995
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	5.973.095	5.032.421	4.970.639	4.955.226	4.947.374	4.120.476	4.120.476
TOTAAL PASSIVA	8.289.667	7.042.872	6.981.090	6.965.677	6.957.825	6.130.927	6.130.927

Bijlage 4 Begroting 2024 Structureel en incidenteel

Begroting 2024 OZHZ	Structureel	Incidenteel	Totaal
Baten			
Inwonerbijdrage	2.463		2.463
Wettelijke taken	25.481		25.481
Offerte- en subsidietaken	2.067	376	2.444
Overige baten	21		21
Totaal baten	30.032	376	30.408
Lasten			
Personeelskosten	24.525	238	24.763
Kapitaallasten	539		539
Ondersteuning SCD	1.862		1.862
Huisvesting	690		690
Overige bedrijfskosten	1.410		1.410
Additionele productkosten	830	138	968
Onvoorzien	176		176
Overige bijzondere posten	-		
Totaal lasten	30.032	376	30.408
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	0	-0	-0
Onttrekkingen aan reserves	-		-
Toevoegingen aan reserves	-		-
Gerealiseerd resultaat	0	-0	-0
Bedragen × EUR 1.000			
<i>Waarvan algemeen dekkingsmiddel</i>	<i>2.463</i>	<i>-</i>	<i>2.463</i>